

Forord

Da masteroppgaven blir levert markerer det at en epoke i livet er over. Tiden som student har vært fantastisk og kommer til å savnes. Arbeidet med masteroppgaven har vært krevende, men den har samtidig skaffet mange gode minner. Jeg vil derfor rette en stor takk til de andre mastergradstudentene på instituttet og lesesalen som har gjort de lange kveldene meget hyggelig. Jeg vil samtidig rette en stor takk til min veileder, Asbjørn Dyrendal, som til tider har vært litt for pliktoppfyllende. Da jeg var fornøyd med noe jeg hadde skrevet og tenkte at nå kan jeg slappe av en dag tikket istedenfor det elektroniske brevet inn fra veileder etter en time med alt jeg kunne forandre på. I tillegg vil jeg rette en ekstra takk til mine foreldre som har bidratt mye med korrekturlesing.

Avslutningsvis er det en person som fortjener en meget stor takk. Da jeg begynte på universitet var arbeidsviljen ganske laber. Mats Davidisen var den personen som i praksis lærte meg å studere. Uten deg ville jeg aldri ha kommet inn på, eller fullført denne masteroppgaven.

Innhold

1.	Innledning.....	1
2.	Forskningsoversikt.....	3
2.1.	Begrensing av materiale.....	3
2.2.	Grunnlag for problemstilling.....	4
2.3.	Grunnlaget for ATFs etterforskning.....	4
2.4.	Problemstilling er til ATFs etterforskning.....	7
2.5.	Evaluering av ekspertkompetanse og hvorvidt råd ble fulgt.....	8
2.6.	Problemstillinger til FBIs bruk av eksperter.....	9
2.7.	Oppgavens relevans.....	9
2.8.	Primærkilder.....	10
3.	Introduksjon til Branch Davidians.....	13
3.1.	Koresh' endetidsprofeti.....	14
4.	ATFs etterforskning.....	17
4.1.	Kultbegrepet.....	17
4.2.	Redegjørelse av finansdepartementets rapport.....	20
4.2.1.	Rapportens kritikk av ATFs handlinger.....	22
4.2.2.	Rapporten om medias påvirkning på etterforskningen.....	25
4.3.	Analyse av etterforskningen.....	25
4.4.	Medias rolle.....	27
4.4.1.	Media og kampen om de «rette» spørsmålene.....	28
4.5.	Militarisering av konflikten.....	29
4.6.	Hva gikk galt?.....	33
5.	FBIs bruk av eksperter.....	37
5.1.	Redegjørelse av ekspertuttalelser under beleiringen fra Justisdepartementets rapport.....	38
5.1.1.	Adferdseksperter.....	39
5.1.2.	Tabell over ekspertvurderinger.....	48
5.1.3.	Eksperter på religion.....	49
5.1.4.	Kulteksperter.....	50
5.2.	Evaluering av ekspertkompetanse og hvorvidt råd ble fulgt.....	52

5.2.1.	Ekspertenes tilgang på materiale	53
5.2.2.	Adferdsekspertenes resultat	54
5.3.	Kritikk av ekspertbruken.....	56
5.4.	Hva gikk galt?.....	64
6.	Branch Davidians som grunnlag for samfunnsdebatten	67
6.1.	Har myndighetene lært?	69
6.2.	Etterspill: Montana Freeman – Det vellykkede Waco.....	72
7.	Referanseliste	75
8.	Abstract	77

1. Innledning

Den 28. februar 1993 avsluttet Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms (ATF) en ni måneder lang etterforskning av Branch Davidians med et «raid» mot Mount Carmel Center utenfor Waco i Texas. Etterforskningen ble startet i mai 1992. Grunnlaget for ATFs etterforskning var på en telefonsamtale de mottok fra sheriffen i McLenna County. Samtalen omhandlet at Branch Davidians hadde mottatt pakker med våpen, og deler til å modifisere våpen til over 10 000 dollar (U.S. Department of Treasury 1993:17). Special Agent (SA) Davy Aguilera fikk ansvaret for etterforskningen. ATFs «raid» resulterte i en påfølgende beleiring på 51 dager. Den 1. mars overtok FBI ansvaret for beleiringen. FBI's mål var å finne en fredelig løsning på konflikten, hvilket de ikke klarte. Den 19. april ble beleiringen avsluttet med at FBI sendte tåregass inn i Mount Carmel Center, med den hensikt å få medlemmene av Branch Davidians ut. Av en årsak som fortsatt er debattert tok gassen fyr, og Mount Carmel brant. 75 medlemmer av Branch Davidians, inkludert 25 barn, mistet livet.

Den påfølgende debatten har vært omfattende. Det er mange temaer som kunne vært diskutert, men jeg har valgt å begrense meg til to hovedpunkter: 1) ATFs etterforskning av Branch Davidians og hvordan ytre faktorer påvirket etterforskningen; og 2) FBI's bruk av eksperter under beleiringen.

Bakgrunnen for valget ligger i hvordan både ATF og FBI sto ovenfor mange av de samme problemene. Noen ganger valgte de samme framgangsmåte, mens de andre ganger handlet veldig forskjellig. Dette gjør at det er naturlig å se på hvordan ATF og FBI reagerte i forhold til hverandre. Målet med oppgaven er å gi svar på hvordan konflikten mellom Branch Davidians og de amerikanske myndighetene utviklet seg til å bli det Stuart A. Wright omtaler som en av de største sivile politikonfliktene i USAs historie (Wright 1995:75).

Dette vil derfor ikke være en konvensjonell masteroppgave. Den vil omhandle hvordan institusjoner oppfatter religion og hvordan de behandler religiøse bevegelser. Oppgaven går i dybden på statlige dokumenter for å gi et bilde av hvordan myndigheter etterforsker og agerer med religiøse bevegelser.

ATFs «raid» av Branch Davidians medførte at Branch Davidians gikk fra å være en liten religiøs bevegelse som nesten ingen hadde hørt om til å bli et kjent navn i store deler av den vestlige verden. Det som i ettertid er blitt kjent som myndighetenes angrep på Branch Davidians ble plukket opp av medier og gikk verden rundt. Mange er kjent med hva som

skjedde under den påfølgende beleiringen. Det som er mindre kjent er hva som skjedde i etterforskningsprosessen som førte til det tragiske utfallet. At etterforskningen er mindre kjent betyr ikke at den er lite forsket på. Myndighetenes egne kilder er kritiske til store deler av etterforskningen. At etterforskningen ikke gikk knirkefritt er derfor ingen hemmelighet. Av den grunn skal jeg diskutere hvordan og hvorfor etterforskningen utviklet seg som den gjorde.

Fra en forskers standpunkt er det oftest de bakenforliggende årsakene som er mest interessante. Med dette menes at årsaken til en historisk hendelse ofte er mer interessant enn resultatet. Skuddvekslingen, beleiringen, og brannen er alle tre klare historiske faktum. Jeg vil isteden stille spørsmål om hvorfor ting skjedde og hva som var grunnlaget for ATFs handlinger opp mot 28. februar. I den forbindelse er det mange spørsmål som kan stilles, men mitt overordnede spørsmål er om Branch Davidians utgjorde en så stor fare som de ble framstilt som. Det meste av forskningen på dette feltet er enige i at ATFs etterforskning var større, og mer omfattende, enn nødvendig. Selv om resultatet er det samme har forskningen benyttet seg av ulike argumentasjoner for å komme fram til et tilnærmet likt resultat.

Da FBI tok over ansvaret for beleiringen ble fokuset flyttet fra å etterforske lovbrudd til å prøve å finne en fredelig løsning på en beleiring. For å klare dette hentet FBI inn eksperter på flere ulike felt for å analysere Branch Davidians som gruppe og den religiøse lederen David Koresh som person. De innkalte ekspertenes fagområder var i hovedsak psykologi og adferdsvitenskap. FBI benyttet seg i liten grad av eksperter på religion. Religionsforskere¹ har uttrykt at dette var en av FBI's store feil. Det er derfor viktig å analysere hvorfor FBI valgte å benytte seg av eksperter på adferdsvitenskap framfor eksperter på religion.

Til forskjell fra ATFs etterforskning hadde ikke FBI luksusen av å kunne jobbe i det skjulte. Store deler av den vestlige verden fulgte nøye med på alt som skjedde. Konsekvensene ved å ta gale avgjørelser ble derfor mye større. Samtidig som farene vokste ble stigmatiseringen av Branch Davidians større. Selverklærte eksperter fikk mye medieomtale og det vokste fram en negativ konsensus i samfunnet om hva Branch Davidians var og hvordan de burde behandles.

Medias rolle i konflikten bør ikke undervurderes. Det er stemmer som taler for at hele konflikten ble startet på grunn av media. Media hadde en parallell etterforskning med ATF og de var rundt Mount Carmel døgnet rundt under hele beleiringen. Å hevde at myndighetene, og Branch Davidians, klarte å ikke la seg påvirke av media vil derfor være særdeles tvilsomt.

---

¹ Disse blir nevnt tydeligere senere

2. Forskningsoversikt

2.1. Begrensing av materiale

Forskningen på konflikten mellom myndighetene og Branch Davidians kan deles inn i to klare epoker, før og etter myndighetenes frigivelse av hemmelige dokumenter. Jeg har valgt å fortrinnsvis begrense meg til den første epoken. For mine problemstillinger vil kilder fra den andre epoken kun bli brukt for å underbygge påstander, men ikke for å komme med ny informasjon. Grunnen er at den tidlige forskningen var nærmere i tid til den faktiske hendelsen, og den påfølgende rettsaken var enda ikke ferdig. Det tidligere materialet gir derfor en tydeligere indikasjon på hvordan myndighetenes egne rapporter ble skrevet. Primærmaterialet som blir benyttet ble ferdigstilt før rettsaken. Ved å sammenligne sekundær- og primærkilder fra samme epoke skapes det et tydeligere bilde av den daværende holdningen til etterforskningen beleiringen og brannen. Ettersom rettsaken enda ikke var ferdig var det fortsatt mye usikkerhet rundt hva som faktisk hadde skjedd.

Av primærkilder har jeg bevisst utelatt alle transkriberingene av samtaler fra beleiringen. Det har to hovedårsaker. Den første er at transkriberingene ikke alltid er riktige. I en kritikk av Newport tar Wessinger opp nettopp denne problematikken. Der begge to har benyttet seg av de, tilsynelatende, samme kildene har de endt med en meget forskjellig konklusjon.

Wessinger begrunner det med at hun selv har hørt på lydbåndene, Newport har derimot kun lest transkriberingene. Wessinger hevder på grunn av dette at transkriberingene er blitt påvirket av myndighetenes forsøk på å skjule egne feil (Wessinger 2009:27). Den andre årsaken er at mye av det mest sentrale fra transkriberingene allerede er tatt med og analysert i rapportene, og av faglitteraturen. Etter en gjennomlesing av transkriberingene fant jeg det derfor mer naturlig å benytte seg av analysene av dem.

Den tidlige forskningen hadde et mer begrenset materiale å sette seg inn i, men den var samtidig mer avhengig av å innhente egen informasjon. Som hovedkilde til denne fasen vil jeg benytte meg av Start A. Wrights bok, *Armageddon in Waco* som er en artikkelsamling publisert i 1995. Denne boka vil danne hovedstrukturen for den akademiske framdriften i oppgaven. Boka er preget av redaktørens synspunkt og de fleste forskerne har et felles resultat, nemlig at ATFs etterforskning var mer omfattende enn nødvendig. Det i seg selv er ikke et kontroversielt standpunkt, men det er likevel en svakhet. En forsker som har gått kraftig i mot dette synspunktet er Kevin C. G. Newport med sin bok *The Branch Davidians of Waco* fra 2006.

2.2. Grunnlag for problemstilling

Over nevnte jeg at jeg vil fokusere på om ATFs storstilte etterforskning var institusjonelt legitim ut i fra grunnlaget de hadde. Dette vil være hovedfokuset gjennom den første delen av oppgaven, før jeg avslutter med en diskusjon rundt avgjørelsen om å «raide» Mount Carmel. Forskerne tar opp ulike problemstillinger, blant annet tema som ATFs legitimeringsbehov for egen eksistens og i hvilken grad media påvirket etterforskningen. Diskusjonen rundt «raidet» vil fungere som en overgang til del to, som vil omhandle myndighetenes bruk av eksperter under beleiringen.

Det mest sentrale spørsmålet jeg vil stille er imidlertid i hvilken grad bruken av eksperter påvirket utfallet. En utfordring i den forbindelse er hvordan ekspertbruken har blitt forsket på. Forskningen skiller kun tilsynelatende mellom eksperter på adferdsvitenskap og religion. Et skarpt skille er derfor ikke praktisk gjennomførbart. Med bakgrunn i dette har jeg valgt å fokusere på forskning innenfor fire spesifikke temaer av ekspertbruken: 1) grunnlaget for etterforskning; 2) evaluering av reell ekspertkompetanse og hvorvidt råd ble fulgt; 3) myndighetenes forhold til teologisk ekspertise; og 4) problematikken rundt bruk av selverklærte eksperter, fortrinnsvis antikultorganisasjoner og tidligere medlemmer.

Målet med problemstillingene er å belyse hvilke problemer ATF og FBI sto ovenfor for deretter å begrunne hvordan, og hvorfor, de valgte å handle som de gjorde.

Handlingsprosessen var i stor grad preget av at resultatet var viktigere enn handlingen. Da handlingsgrunnlaget samtidig var preget av snevre analyser viste det en tydelig mangel i myndighetenes forberedelser. Store deler av handlingsprosessen var basert på usikkerhet rundt hvilke konsekvenser de ulike handlingene ville få, og hvem som skulle gjennomføre dem. Helt fra starten av ATFs etterforskning og til slutten av beleiringen er det en tydelig sammenheng mellom ATF og FBI's handlingsmønstre.

2.3. Grunnlaget for ATFs etterforskning

I slutten av mai 1992 Informerte den lokale sheriffen i McLenna County ATF om mistenkelige pakker som ble sent til Mount Carmel. Pakkene inneholdt våpen til en verdi av over 10 000 dollar (U.S. Department of Treasury 1993:17). Det ble mistenkt at pakkene inneholdt ulovlige, og ulovlig modifiserte, våpen. Det gjorde at etterforskningen falt inn under ATFs jurisdiksjon.

SA Davy Aguilera begynte umiddelbart å etterforske saken uoffisielt. Han fant ut at FBI tidligere hadde etterforsket Branch Davidians, men at etterforskningen for tiden var sovende

(U.S. Department of Treasury 1993:19). Den niende juni startet Aguilera den offisielle etterforskningen. Det var to lovbrudd som skulle etterforskes. Ulovlig produksjon av automatvåpen og ulovlig produksjon av eksplosiver (U.S. Department of Treasury 1993:25-26).

ATFs etterforskning ble med andre ord startet på bakgrunn av en mistanke om ulovlige våpen. Det at Branch Davidians var en ekstremistisk religiøs bevegelse hadde, offisielt, ingen ting med saken å gjøre. Det gjorde at ATFs etterforskningsgrunnlag var institusjonelt legitimt. De lovbruddene som ble etterforsket lå under ATFs jurisdiksjon. Problemet forskningen peker på er at bevismaterialet ATF hadde ikke kunne legitimere en etterforskning av det kaliberet som de foretok. Hva var da grunnen til denne overdrevne etterforskningen? Wright legger i hovedsak skylden på selektiv anerkjennelse fra ATFs side (Wright 1995:78.) Med det menes at ytre faktorer som media og antikultorganisasjoner påvirket ATFs etterforskning i en slik grad at ATF i praksis etterforsket konspirasjonsteorier på lik linje med faktiske bevis. Den første delen av oppgaven vil derfor stille spørsmål til hvilken grad ytre faktorer påvirket etterforskningen. I dette spørsmålet er forskningen til en viss grad delt.

Wright er opptatt av å kritisere ATFs bruk av antikultorganisasjoner og tidligere medlemmer som eksperter på Branch Davidians. Han mener at de fikk for stor innflytelse og at samarbeidet ikke kunne ha noen positiv effekt. For å understreke poenget sitt sammenligner han det med at myndighetene skulle søke hjelp fra Ku Klux Klan i forbindelse med minoritetsspørsmål (Wright 1995:90).

Religionssosiologen James R. Lewis hevder på sin side at tidligere medlemmers og antikultbevegelsens rolle er overvurdert. Det betyr ikke at den var fraværende men at den spilte en mindre rolle enn det mange forskere har hevdet. Lewis fokuserer istedenfor på påvirkningsrekkefølge. Med dette mener han at ATF ikke ble påvirket av antikultorganisasjoner direkte. ATF ble istedenfor påvirket av media som i sin tur var påvirket av antikultorganisasjoner (Lewis 1995:96).

De to påstandenes relevans varierer avhengig av tolkning. Det er lett å si at Wright og Lewis i praksis sier det samme, Lewis trekker bare inn et ekstra ledd, men det er en farlig vei å gå. Det er Lewis' ekstra ledd som gir grobunn for diskusjon. Det at media ble påvirket av antikultorganisasjonene var naturlig og kjent. Spørsmålet som må stilles er derfor om ATF, eventuelt i hvilken grad, ble påvirket av media?

Både Wright og Lewis er opptatt av at media bidro til å skape en kollektiv frykt i USA om selvmordssekt. Hvor stor denne frykten var er det derimot uenigheter om. Deres religionssosiologiske kolleger Anson Shupe og Jeffrey K Hadden hevder at veldig få kjente til Branch Davidians før den første skuddvekslingen. Selv ikke i Waco var kunnskapen om Branch Davidians stor. Shupe og Hadden hevder at 96% av beboerne hadde liten eller ingen kjennskap til bevegelsen (Shupe og Hadden 1995:177). Det bør derfor stilles spørsmål om hvor stor den kollektive frykten var.

At såpass få kjente til Branch Davidians bidrar til å styrke ATFs påstand om at de ikke lot seg påvirke av svertetekampanjen. Problemet som da oppstår er selvinnsikt. Fra ATFs hold er det lite sannsynlig at de ville ha innrømmet å bli påvirket uansett bevis. Wright hevder at ATF ikke kunne ha unngått å bli påvirket av media. Det begrunnes med at ATF, på samme måte som media, i stor grad baserte seg på uttalelsene til Davidians-avhopperen Marc Breault. Wright hevder at flere av ATFs handlinger kom som en direkte konsekvens av hva Breault fortalte dem (Wright 1995:85). Det er derfor viktig å se på hvordan ATF forholdt seg til eksperter. ATF benyttet seg ikke av adferdsekspert, istedenfor baserte de seg i stor grad på vitnesbyrd fra tidligere medlemmer. At tidligere medlemmer ble benyttet som eksperter kan sees på to måter. De har kunnskap om bevegelsen og utformingen av bygningsmassen, men de har også en veldig negativ holdning til bevegelsen. Problemet er at de, mest sannsynlig, ikke har noen kunnskap om utviklingen etter at de forlot bevegelsen. Enhver påstand de måtte komme med angående hva som foregår på det gitte tidspunktet er derfor umulig å verifisere. Det kommer tydelig fram da flere av Breaults uttalelser viste seg å være gale. Dette er et problem som ATFs egen rapport går grundig gjennom (U.S. Department of Treasury 1993:143).

Når myndighetenes interne rapporter kommer med kraftig kritikk av etterforskningen viser at myndighetene, i hvert fall internt, anerkjente store mangler med etterforskningen. ATFs rapport stiller i tillegg spørsmål om hvorfor ikke adferdsekspert ble benyttet i etterforskningen (U.S. Department of Treasury 1993:142). Nancy Ammerman begrunner det med at ATF ikke hadde en intern avdeling for adferdsvitenskap. Dette var et stort problem i etterforskningen. Selv om ATF ikke hadde en egen avdeling hadde de fortsatt muligheten til å benytte seg av eksperter som var tilknyttet det offentlige. (Ammerman 1995:286). FBI hadde blant annet flere eksperter som ble benyttet under selve beleiringen. Hvorfor ble ikke noen av disse benyttet av ATF?

Til slutt vil jeg stille spørsmål til ATFs begrunnelse om et «raid» 28. februar. Beslutningen om å «raide» Mount Carmel ble tatt på bakgrunn av de tidligere nevnte problemstillingene. I tillegg til å prøve å svarte Branch Davidians jobbet media med avsløringer som ville svarte ATF. I januar 1993 sendte «60 Minutes» et program som omhandlet kvinner som var blitt seksuelt trakassert mens de jobbet i ATF. I den forbindelse skrev «Waco Tribune Herald» 27. februar 1993 at et vellykket raid kun ville være fordelaktig for ATF. I tillegg skulle ATF opp i en budsjettøring 10. mars. ATFs rolle i samfunnet hadde minsket jevnt og trutt siden slutten på forbudstiden. For å vise at de fortsatt var nødvendige i samfunnsstrukturen var de derfor avhengig av et godt resultat (Tabor og Gallagher 1995:103). Håndteringen av Branch Davidians kunne derfor sees på som et være eller ikke være for ATFs videre eksistens. Dick J. Reavis hevder at agentene av klar over sin arbeidsplass usikre framtid. Han stiller derfor spørsmål om ATFs framtidsutsikter bidro til å eskalere situasjonen. Offisielt ble raidet av Mount Carmel kalt «Operation Trojan Horse», men agentene, som antagelig var klar over de usikre framtidsutsiktene kalte den «Showtime» (Reavis 1998:33).

2.4. Problemstilling er til ATFs etterforskning

Ut i fra forskningsoversikten har jeg kommet fram til fem spørsmål som skal drøftes i kapittel fire:

1. Hadde ATF et legitimt grunnlag for en storstilt etterforskning? Hvilken rolle spilte ytre faktorer i etterforskningen?
2. Hvordan påvirket ATFs anerkjennelse av tidligere medlemmer og antikultorganisasjoner som eksperter etterforskningen?
3. Fantes det en kollektiv frykt for Branch Davidians i det amerikanske samfunnet?
4. Hvorfor benyttet ikke ATF seg av adferdseksperter for å få et innblikk i Branch Davidians tankegang?
5. Var ATF mer avhengig av et vellykket resultat enn av en objektiv etterforskning?

Det avsluttende spørsmålet vil fungere som den røde tråden igjennom oppgaven. Min hypotese er at ATFs ønske om et vellykket resultat overkjørte muligheten for en rettfærdig etterforskning. Dette standpunktet vil være grunnlaget for min avsluttende diskusjon.

Spørsmålene vil bli drøftet ut i fra forskningslitteratur og skriftlige primærkilder.

Forskningsoversikten har allerede tatt for seg forskningslitteraturen. Primærkildene vil bestå av amerikanske myndigheters egne rapporter fra etterforskningen og beleiringen.

2.5. Evaluering av ekspertkompetanse og hvorvidt råd ble fulgt

Da FBI overtok ansvaret for beleiringen tilkalte de flere eksperter for å bistå forhandlingene. Forskningen peker på et åpenbart problem. Stort sett alle ekspertene som ble konsultert var eksperter på adferdsvitenskap. Det bidro til å minske forståelsen av Branch Davidians som gruppe. Med det menes ikke at adferdsvitenskapen var unyttig, men den viser mangler.

Religiøs gruppetilhørighet er ikke alltid det samme som sekulær. Ingen av adferdsekspertene hadde studert Branch Davidians spesifikt eller ekstremistiske religiøse bevegelser generelt (Ammerman 1995:286). Forskningen i den forbindelse er samlet i spørsmålet om adferdsekspertenes kvalifikasjoner relativt til den spesifikke hendelsen. Det viktige spørsmålet blir derfor om det fantes eksperter på Branch Davidians? Noe det selvfølgelig gjorde. Forskerne er derfor opptatt av hvorfor disse ekspertene ikke ble benyttet. FBI's egen forklaring er at de fikk inn såpass mye informasjon at de ikke klarte å sortere den.² FBI's størrelse gjør at denne forklaringen ikke er blitt ansett som tilstrekkelig fra forskningshold: FBI burde ha satt av nok ressurser til å evaluere de henvendelsene de fikk inn. FBI's evalueringsprosess var, sett fra religionsforskners perspektiv med andre ord alt for dårlig. Istedenfor å søke etter ekspertkompetanse benyttet de seg av de ekspertene de allerede hadde tilgjengelig. Det førte til at eksperter på teologi og religion ikke ble kontaktet i tilstrekkelig grad.

Problemet med FBI's valg av eksperter, spesielt på religion, var at de ikke fokuserte på Branch Davidians særegenheter. De valgte istedenfor å benytte seg av eksperter på generell teologi uten direkte kjennskap til måten Branch Davidians analyserte den på.

Ammermann er meget klar på at FBI ikke anså teologi som relevant (Ammerman 1995:284). Hun hevder at FBI anså religion som en beleilig unnskyldning for Koresh' stormannsgalskap. Det gjorde at FBI ikke tok Branch Davidians teologiske syn seriøst i forhandlingsprosessen.

Ammerman stiller spørsmål til hvorfor adferdsekspertenes råd ikke ble fulgt. En mulig årsak til det var FBI's utdanningsstruktur. Hun gir den hovedansvaret for at ekspertenes meninger ikke blir anerkjent. Ekspertene var i mindretall og hadde lavere rang i makthierarkier. Det

---

² Forklaringen gjennomgås senere

førte til at beslutningsprosessen ofte foregikk uten at ekspertene hadde noen reell påvirkning. (Ammerman 1995:291).

2.6. Problemstillinger til FBI's bruk av eksperter

I kapittel fem skal jeg redegjøre for hvordan ekspertkompetanse ble brukt under beleiringen. Redegjørelsen viser at eksperter på adferdsvitenskap ble benyttet i langt større grad enn eksperter på religion og teologi. Hva var årsaken til dette?

Den akademiske forskningslitteraturen har et hovedfokus på FBI's manglende bruk av eksperter på religion og teologi. Myndighetenes egne rapporter viser i stor grad et ensidig fokus på bruken, og spesielt nytten, av adferdseksperter. Dette viser et sprik i kildematerialet som jeg ønsker å ta utgangspunkt i. Kapittelet vil derfor bestå av fire temaer.

1. Jeg skal redegjøre for hvordan FBI benyttet seg av eksperter.
2. Jeg skal undersøke årsaken til at de foretrakk adferdseksperter fremfor eksperter på religion og teologi.
3. Jeg skal drøfte forskningens manglende fokus på tolking av adferdseksperternes rolle.
4. Jeg skal sammenligne myndighetenes og forskernes syn for å kunne gi et helhetlig bilde av FBI's bruk av eksperter og hvordan det påvirket forhandlingene under beleiringen av Mount Carmel.

2.7. Oppgavens relevans

De amerikanske myndighetenes konflikt med Branch Davidians har det blitt forsket mye på. Det at en masteroppgave skal klare å komme fram til en revolusjonerende ny tolkning er derfor lite sannsynlig. Men det betyr ikke at oppgaven ikke er relevant.

Forskningsarbeidene på beleiringen av Mount Carmel gir i stor grad konklusjoner på problemstillinger og diskuterer handlingsvalg og skyld, men uten å gi et dybdeblikk på kildematerialet de bygger på. I denne oppgaven gir jeg en god innføring i primærmaterialet som forskningen har konkludert ut ifra, med vekt først på hvordan ting kan ha sett ut i sanntid, mens begivenhetene utspilte seg. Det vil gi leseren en bedre forståelse både på aktørenes handlingshorisont og på hvorfor forskningen har konkludert slik den har gjort. En viktig del av det er å avkrefte konspirasjonsteorier, hvilket det i dette tilfellet finnes utallige av.

Oppgavens to hoveddeler, etterforskning og ekspertbruk, beskriver myndighetenes rolle i en større sammenheng i én samlet diskusjon enn det store deler av forskningen har gjort tidligere.

Forskningen er i stor grad publisert i artikler, eller enkeltkapitler, hvor det er begrenset hvor mange temaer som kan diskuteres.

2.8. Primærkilder

Det meste av myndighetenes dokumentasjon om beleiringen ble frigjort på slutten av 1990-tallet. Dokumentene ble frigjort via «Freedom of information act» som gjør at det kan kreves innsyn i statlige dokumenter. «Report to Department of Treasury on the Bureau of Alcohol, Tobacco, and Firearms of Vernon Wayne Howell also known as David Koresh» er den rapporten jeg vil benytte meg mest av i den første delen av oppgaven. Den tar for seg ATF's etterforskning av Branch Davidians. Rapporten ble ledet av Ronald K. Noble («Assistant Secretary of the Treasury for Enforcement») med hjelp av 32 andre personer fra ulike avdelinger og fagfelt. Rapporten ble ferdig og videresendt til president Bill Clinton 30. September 1993. Rapportens mål var å finne ut hva som skjedde med etterforskningen og «raidet», og hvorfor «raidet» endte med en tragedie (U.S. Department of Treasury 1993:7). Rapporten kan deles i to deler. Den første delen er en kronologisk framstilling av etterforskningen fortalt fra ATF's standpunkt. Den andre delen er en kritisk analyse av ATF's handlinger i forbindelse med etterforskningen og beslutningene rundt det avsluttende «raidet». Dokumentet omfatter derfor det meste av det som er nødvendig for å svare på spørsmålene ovenfor.

Fra april 1995 til mai 1996 ble det foretatt en etterforskning av de føderale myndighetenes handlinger i forbindelse med Branch Davidians fra slutten av 1992 til starten av 1993. Den ble utført av «Subcommittee on Crime of the House of Committee on the Judiciary»; «Subcommittee in National Security, International Affairs»; og «Criminal Justice of the House Committee on Government Reform» og ble ledet av William F. Clinger Jr. Etterforskningen resulterte i en rapport med tittelen: «Investigation into the activities of federal law enforcement agencies toward the Branch Davidians». Rapporten tar for seg både ATF's etterforskning og beleiringen. Grunnlaget for rapporten er 10 dager med offentlige høringer med over 100 vitneuttalelser, i tillegg til over 1000 dokumenter fra de ulike byråene. Rapporten er knallhard i forbindelse med kritikk av ATF's etterforskning hvor den innleder med syv meget kritikkverdige punkt. ATF blir blant annet kritisert for å være inkompetente. En av årsakene til det var at de benyttet seg av dårlige kilder. Kildene de benyttet seg av var i stor grad ute etter å sverte Branch Davidians mer enn de ønsket å bidra til med en objektiv etterforskning. Det gjorde at mange påstander var direkte feil og gitt for å skape et spesifikt

bilde av Branch Davidians som ville føre til at myndighetene var nødt til å gjøre noe (United States Congress 1996:3).

Rapportens kritikk av FBI er ikke like krass, men den framhever fortsatt store mangler. Spesielt viktig for denne oppgaven er rapportens kritikk av FBI's manglende bruk av eksperter på religion (United States Congress 1996:4).

Den tredje primærkilden jeg vil benytte meg av er «Report to the Deputy Attorney General on the Events at Waco, Texas February 28 to April 19, 1993.» Rapporten ble forfattet av Richard Scruggs som var assistenten til justisministeren; Steven Zipperstein som var spesialkonsulent for kriminalavdelingen til visejustisministeren; Rober Lyon som var konsulent til departementet for «Professional Responsibility»; Victor Gonzalez som var inspektør for FBI; Herbert Cousins som var inspektørassistent for FBI; og Roderick Beverly som var inspektørassistent for FBI.

Dokumentet er en fullverdig analyse av hele beleiringen fra FBI's ståsted. Den gir en kronologisk oversikt over beleiringen i tillegg til analyser av hvordan og hvorfor ulike handlinger ble utført. Rapportens mål var å besørge at: *«everyone, whether government official or citizen, can understand, to the greatest degree possible, what happened at Mt. Carmel, and can avoid similar situations in the future.»* (U.S Department of Justice 1993:348).

Rapporten har vært nyttig for utviklingen av forskningen på hva som skjedde under beleiringen. Den gir blant annet en innsikt i uenigheter innad i FBI. Uenighetene var fortrinnsvis mellom FBI's taktiske avdeling og forhandlingsavdelingen. Det at denne informasjonen var skjult for forskerne i en periode hadde store konsekvenser for hvordan den tidlige forskningen konkluderte. I tillegg frigjorde rapporten flere navn på personer som var eksperter på ulike felt som ble konsultert av FBI for å prøve å komme fram til en løsning. Rapporten viser gjentatte ganger at FBI's taktiske ledelse valgte å ikke benytte seg av ekspertenes råd. Det kan sees på som en av hovedårsakene til at FBI ønsket å holde rapporten skjult. Den årsaken som blir oppgitt for hemmelighold av rapporten handler fortrinnsvis om individers beskyttelse. Rapporten dokumenterer flere avgjørelser som vil sette ansvarshavende personer i dårlig lys. Det viktigste i denne sammenhengen er prosessen rundt gassangrepet 19.april. Wright har påpekt at myndighetene visste hvor skadelig denne informasjonen ville være for myndighetene hvis den kom ut. Myndighetene ville derfor kjempe innbitt for å holde informasjonen skjult for forskere og utilgjengelig i forbindelse med

rettsaken (Wright 2003:103). En offentliggjøring av rapporten kunne derfor utsette offentlige personer for trusler. Denne frykten var antagelig grunnlaget for at rapporten ble frigjort i sladdet format.

Det er ikke store deler av den totale rapporten som er sladdet. At de delene som er sladdet ville gi viktig innsikt virker sannsynlig, men det blir naturlig nok bare spekulasjoner. Det er også viktig å påpeke at akademiske forskere heller ikke har fått tilgang på originaldokumentet. Den tilgjengelige rapporten navngir fortsatt flere personer som tar, tvilsomme, avgjørelser på spekulativt grunnlag. Hvis sladden skal beskytte personer vil det kunne bety at de tok avgjørelser som var verre enn det som er blitt kjent. En annen mulighet er at det bak sladden befinner seg personer som FBI ikke ønsker at skal være kjent.

3. Introduksjon til Branch Davidians

Branch Davidians hadde sitt utspring i syvendedags adventistebevegelsen. I 1929 hevdet Victor Houteff at han hadde fått en beskjed fra gud. Beskjeden fra gud ville endre menighetens liturgiske oppfatning og det ble en stor diskusjon innad i bevegelsen om hva som skulle skje framover. Houteffs mål var å samle 144 000 troende som han skulle lede til det hellige land hvor de skulle ta i mot messias ved hans tilbakekomst. I 1935 brøt Houteff delvis med hovedorganisasjonen og flyttet til Waco i Texas hvor han grunnla Mount Carmel-senteret. Houteffs liturgi baserte seg på at messias gjenkomst var nært forestående og at menigheten var guds utvalgte (Pitts 1995:20).

Houteffs døde 69 år gammel i 1955 uten å overlate lederskapet til en person. Det gjorde at menigheten ble splittet i to hovedfraksjoner (Pitts 1995:30). Den ene ble ledet av Houteffs enke, Florence, og den andre ble ledet av Benjamin Roden. Florence fikk kontroll over den største fraksjonen, og Roden dannet en gruppe han kalte «Living Waters Branch». Begge lederne hadde sin egen endetidsforestilling. Florence hevdet verden ville ende i 1959 og Roden hevdet den ville ende i 1960. Da verden ikke gikk under i 1959 mistet Florence sine følgere til Roden. Han omdøpte menigheten til «Branch Davidian Seventh Day Adventist Church».

Benjamin Roden døde i 1978 og overlot makten til sin kone, Lois. Lois hevdet å ha fått en åpenbaring, i 1977, om at gud var både kvinne og mann og at treenigheten var besto av messias, mann, den hellige ånd, kvinne, og gud som var begge deler. Det er usikkert hvordan Benjamin forholdt seg til dette synet, men det bidro til å styrke Lois posisjon etter hans død (Pitts 1995:36).

I 1981 ble Vernon Howell, senere kjent som David Koresh, medlem av bevegelsen. Han utviklet raskt et forhold til Lois Roden og de dro blant annet på pilegrimsreise til Israel i 1983. På denne reisen fikk Howell sin første åpenbaring fra gud. Howells forhold til Lois Roden skapte problemer i forhold til Benjamin og Lois' sønn, George. Da Howell giftet seg med 14 år gamle Rachel Jones i 1984 klarte George å tvinge Howell vekk fra Mount Carmel. Howell fikk med seg noen få følgere og flyttet inn til byen Waco. Howell og Roden fortsatte sin rivalisering. I 1985 dro Howell på en ny pilegrimsreise til Israel, denne gangen sammen med sin kone. På denne reisen hevdet Howell at den samme ånden som besøkte Jesus under hans dåp besøkte Howell. Møtet med den hellige ånd førte til at Howell hevdet han sluttet å være et vanlig menneske og startet å være messias. Da han kom tilbake til Waco begynte han å

rekruttere flere medlemmer, og tok flere koner. Mot slutten av 1987 hadde han giftet seg med fem jenter fra 12-17 år på vigselstidspunktet.

Rivaliseringen mellom Howell og Roden endte i en skuddveksling ved Mount Carmel i november 1987. Ingen ble drept, men Howell og hans følgere vant. Skuddvekslingen resulterte i rettsak hvor Howell ble frikjent. Da Lois Roden døde i slutten av november 1987 overtok Howell fullstendig makt over bevegelsen og skiftet navn til David Koresh (Bromley og Silver 1995:54).

3.1. Koresh' endetidsprofeti

Koresh videreutviklet troen på at han var den inkarnerte messias og at menigheten var guds utvalgte folk. Da Koresh hevdet at gud talte gjennom han ble Koresh' ord like viktig som det som var skrevet i bibelen. Koresh begynte derfor å «oppdatere» de hellige skriftene. Koresh fokuserte i stor grad på de bibelske profetiene, og hevdet at de forutså hans ankomst. Profetiene snakket om «guds lam» som skulle åpne de syv seglene i Johannes Åpenbaring. Det var denne delen av Koresh' lære som fikk mest medieoppmerksomhet (Tabor og Gallagher 1995:53). En av grunnene til det var at den tradisjonelle liturgien hevdet at kun Jesus kunne åpne de syv seglene. Da Koresh hevdet noe annet skapte det et grunnlag for en stor debatt.

Koresh hevdet at seglene kun kunne åpnes kort tid før verdens undergang. Grunnen til det var at ingen skulle tukle med profetiene. Verdens undergang var spådd å forekomme i fjern framtid. Hvis seglene hadde vært åpenbare ville mange ha prøvd å fullføre profetiene for tidlig (Tabor og Gallagher 1995:54). Koresh var i tillegg opptatt av at han ikke var en reinkarnert Jesus. Det var en feil mange hadde begått før. Koresh hevdet istedenfor at han var en messias. Det viktige poenget i denne forskjellen var at Koresh fungerte som Jesus profet og ikke som Jesus selv. Koresh hadde hevdet å være messias helt siden 1983³ (Tabor og Gallagher 1995:56).

I 1987 hadde Koresh kartlagt hva som skulle skje i de siste årene før verdens undergang. Koresh' følgere skulle flytte til Israel hvor de skulle bli angrepet av FN-styrke under ledelse av USA. I denne krigen skulle Koresh bli drept (Tabor og Gallagher 1995:76). Forskerne er uenige om hvordan Branch Davidians' endetid skal tolkes, fortrinnsvis hvorvidt de amerikanske myndighetenes beleiring av Mount Carmel faktisk var denne krigen. Koresh

---

³ Messias var et gammelt hebraisk ord for å beskrive en person som var valgt til å utføre spesielle oppgaver på vegne av gud (Tabor og Gallagher 1995:59)

nevnte selv i en telefonsamtale med forhandlerne at «de siste tider» var kommet. Newport mener at det umulig kan stemme ut i fra Branch Davidians teologi ettersom de fortsatt befant seg i USA (Newport 2006:264). Tabor og Gallagher legger istedenfor vekt på at Koresh' endetidsforestilling ikke skulle komme før i 1995 (Tabor og Gallagher 1995:10). Tabor og Gallagher mener allikevel at beleiringen av Mount Carmel kan karakteriseres som den avsluttende krigen ettersom Koresh modifiserte sin endetidsforestilling etter Gulfkrigen i 1991. Koresh hevdet da at det var en mulighet for at i hvert fall deler av den avsluttende krigen kunne foregå i Texas (Tabor og Gallagher 1995:10). ATF's raid gjorde at Branch Davidians innså at de levde i det femte seglet, hvor alle skulle dø. De begynte derfor å se etter flere tegn på at endetiden var i gang (Tabor og Gallagher 1995:77).

4. ATFs etterforskning

Da ATF startet sin etterforskning av Branch Davidians i slutten av mai 1992 begynte ATF samtidig på en reise som skulle gjøre dem til en kjent organisasjon. Hvorvidt det var deres intensjon er ikke sikkert og myndighetene, og ATF, vil benekte det. Det er derfor meget spennende så se nærmere på denne problemstillingen. Som nevnt over startet etterforskningen på bakgrunn av mistanke om ulovlige våpen. Det gjorde at etterforskningen falt under ATFs jurisdiksjon. Parallelt med ATF hadde media sin egen etterforskning. Det gjorde at flere stemmer ble hørt, hvilket igjen førte med seg både fordeler og ulemper. Det som kommer tydeligst fram er at media i ekstremt liten grad benyttet seg av kilder som forsvarte Branch Davidians. Det er derfor viktig å se på hvordan medias tolkning av Branch Davidians påvirket ATFs etterforskning.

Et tydelig eksempel på påvirkningskraft er gjennom ATFs bruk av eksperter. Gjennom media var det flere selvhevdende eksperter som fikk oppmerksomhet. De mest problematiske av disse var antikultorganisasjoner og tidligere medlemmer av Branch Davidians. Det at de ble hørt i media er meget forståelig ettersom de bidro til å øke salgstallene. Problemet oppstår når de selverklærte ekspertene ble behandlet på samme måte av en statlig organisasjon som ikke burde jakte på gode overskrifter. ATF valgte i stor grad å benytte seg av de samme ekspertene som media, på tross av at det fantes mer uavhengige eksperter innenfor akademien.

Det oppstår derfor et spørsmål om hva som var ATFs mål med etterforskningen. Medias etterforskning førte til at det oppsto en kollektiv frykt i det amerikanske samfunnet mot Branch Davidians, og andre farlige «kulter». Nettopp bruken av begrepet «kult» hadde en stor betydning på etterforskningen. Begrepet «kult» er problematisk. Det er derfor viktig å vise hvilken påvirkning bruken av begrepet «kult» fikk for etterforskningen.

4.1. Kultbegrepet

Bruken av begrepet «kult» skaper stigmatisering. En av grunnene til dette er at det bilde allmenheten har av «kulter» i stor grad er skapt av antikultorganisasjoner. Bromley hevder at en kultstigmatisering bidrar til økt tilbøyelighet til å tro på rykter (Bromley 2011:21). Når en bevegelse blir definert som en «kult» blir den med en gang et offer for hva folk «vet» at en «kult» gjør. Problemet er at kultstereotypene er basert på enkelthendelser fra ulike bevegelser som har blitt stigmatisert som «kulter», ikke på helhetlige analyser av feltet. Lekfolk vil, gjennom bruk av stereotypene, derfor ikke være i stand til å skille mellom de ulike bevegelsene. Fra et akademisk ståsted er det flere forskjeller enn likheter mellom Peoples

Temple⁴ og Branch Davidians. Det hindrer derimot ikke media og antikultorganisasjoner i å sette rammene for hva det vil si å være en «kult». Disse rammene bidrar til å dehumanisere av «kultmedlemmene».

Antikultorganisasjoners makt når det kommer til å definere «kult» kan ikke undervurderes. Med bevegelser som «Cult Awareness Network» (CAN) i spissen ble «kult» et kjent, men veldig stigmatisert begrep. CAN hevdet å være de største ekspertene på «kulter» i USA. Samtidig drev de med aktiv motarbeiding av «kulter» og deprogrammering⁵. CANs rolle i samfunnet hadde vokst helt siden massakren i Jonestown i 1978. Ut i fra et så ekstremt tilfelle som Jonestown var det lett å spre frykt. Frykten bidro til CANs innflytelse vokste. Det ble allment akseptert at man måtte bekjempe de farlige «kultene». Etterforskningen av Branch Davidians viser tydelig CANs innflytelse. ATF omtalte konsekvent Branch Davidians som en «kult» (Lewis 1995:100).

Det er lite som tyder på at ATF benyttet seg av en akademisk definisjon på «kult». Etterforskningen ble derfor ledet inn i CANs spor. Lewis er opptatt av at etterforskningen kunne ha sett veldig annerledes ut hvis Branch Davidians hadde blitt omtalt som en kirke eller menighet (Lewis 1995:100). CAN påvirket med dette blikket etterforskningen, om enn indirekte. De hadde allerede lagt grunnlaget for de tre mest essensielle rollene når det kom til motarbeidelse av «kulter»: de definerte hva en «kult» var, de definerte hvilke bevegelser som var «kulter», og de definerte hva «kulter» gjorde, eventuelt kunne gjøre.

CANs definisjon av «kult» var basert på Peoples Temple. Fra en akademikers synspunkt vil ikke en ubetinget sammenstilling av Peoples Temple og Branch Davidians være gyldig, men for CAN gjorde en slik sammenstilling det lettere å fremme sin agenda. CANs spesifikke agenda bidro til å skape et unyansert bilde av Branch Davidians. CANs eksperter var ufaglærte og manglet en reel kompetanse på sine «ekspertfelt» (Lewis 1995:100).

En sentral forskjell mellom Peoples Temple og Branch Davidians var at Branch Davidians var en gammel og etablert organisasjon. Den hadde sine røtter tilbake til 1929, mens Peoples Temple ble grunnlagt, utviklet og utslettet av en leder. Det skal sies at Koresh forandret Branch Davidians etter at han tok over makten, men ikke i tilstrekkelig grad til at det kan kalles en ny bevegelse. Som nevnt over var denne distinksjonen irrelevant for CAN og media.

---

⁴ En marginal religiøs bevegelse som under ledelse av Jim Jones begikk kollektivt selvmord i Jonestown, i Guyana, i 1978.

⁵Deprogrammering er en prosess hvor noen prøver å tvinge andre til å bryte et lojalitetsbånd til en bevegelse, ofte via tvang. Også kjent som «helbredelse» av personer som har blitt «hjernevasket».

Ved å sammenstille de to bevegelsene under kultbegrepet ble det lettere å stigmatisere Branch Davidians. Det førte videre til at grensen for hvilke sanksjoner som kunne tillates ble strukket. Svertekampanjen mot Branch Davidians bidro til en dehumanisering som gjorde at enkeltindivider ble satt til side for en gruppementalitet. En slik dehumanisering gjør at selv ekstreme handlinger kan tillates under overbevisning om at det er for å bekjempe «de onde kultene». I den forbindelse hevder Cathrine Wessinger at religiøse grupper ofte er mer tilbøyelige til å ty til vold hvis de allerede har vært involvert i voldshandlinger. Hvis voldshandlingene i tillegg har involvert føderale myndigheter er det større sannsynlighet for at myndighetene selv tyr til voldshandlinger. I følge Wessinger blir det derfor snakk om en snøballeffekt hvor vold avler vold (Wessinger 2003:102).

I Branch Davidians historie er det konflikten mellom Koresh og George Roden som er det tydelige eksempelet på vold. Derimot hadde ikke Branch Davidians vært involvert i en voldelig konflikt med myndighetene. Koresh hadde allikevel et anstrengt forhold til myndighetene som han anså som en totalitær organisasjon.

Totalitarisme i konvensjonelle organisasjoner blir ofte legitimert hvis begrensinger av individers frihet blir begrunnet med et mål om et felles gode. Problemet med Branch Davidians og andre ukonvensjonelle organisasjoner er at de mangler sosial legitimitet. De blir istedenfor utsatt for motstand fra resten av samfunnet (Bromley 2011:21). Det vil ikke si at konvensjonelle regimer ikke blir utsatt for motstand, men de har ofte flere maktmidler for å legitimere sine handlinger. Wessinger presiserer derfor at det er viktig at samfunnet ikke utøver handlinger som gjør at medlemmene føler seg forfulgt. Det viktigste er å gi bevegelsen inntrykket av at de har et valg. Hvis bevegelsen føler at de er presset opp i et hjørne uten valgmuligheter er det mer sannsynlig at de utøver ekstreme handlinger. Eksempler på dette er tydelig med blant andre Peoples Temple, Soltempelordenen og Heaven's Gate⁶ (Wessinger 2000:18).

Bevegelsenes ekstreme handlinger oppstår ofte på bakgrunn av en annen oppfatning av sosiale normer (Bromley 2011:17). Lederens behov for absolutt kontroll resulterer ofte i en paranoid forestilling av å bli motarbeidet både fra innsiden og utsiden. Denne paranoiaen resulterer videre ofte i konstruksjon av en beleiringsmentalitet for å opprettholde solidaritet og

---

⁶ Det mest kjente «selvmordssektene»: Peoples Temple begikk kollektivt selvmord i Jonestown i Guyana i 1978; Soltempelordenen er kjent for en rekke mord og selvmord i på 1990-tallet; Heaven's Gate begikk kollektivt selvmord USA i 1997.

lojalitet. Politisk vanstyre refererer til byråers manglende evne til å ta kontroll over ulovlig aktivitet og fra å forhindre unge til å bli medlemmer av slike bevegelser (Bromley 2011:17).

Wessinger påpeker at det å forhindre en bevegelse i å føle seg forfulgt er i mange tilfeller umulig hvis myndighetene skal gjøre jobben sin. Samtidig vil det stort sett aldri bli et heldig utfall ettersom bevegelsen da vil føle seg forfulgt (Wessinger 2000:18). Branch Davidians hadde begått et lovbrudd som myndighetene var nødt til å etterforske. Hvis de ikke hadde startet en etterforskning ville de ikke ha gjort jobben sin. Problemet er at det er vanskelig å holde en etterforskning skjult, spesielt når media er involvert i, og har sin egen, etterforskning. For å gi klarhet i hvordan ATFs etterforskning foregikk vil jeg derfor først redegjøre for hva finansdepartementets rapport sier om etterforskningen.

4.2. Redegjørelse av finansdepartementets rapport

Da SA Davy Aguilera begynte å etterforske saken fant han fort ut at FBI tidligere hadde etterforsket Branch Davidians, men at etterforskningen for tiden var sovende (U.S. Department of Treasury 1993:19). Som nevnt over var det to lovbrudd som skulle etterforskes. Ulovlig produksjon av automatvåpen og ulovlig produksjon av eksplosiver (U.S. Department of Treasury 1993:25-26).

For å finne ut mer om Branch Davidians som gruppe tok Aguilera kontakt med tidligere medlemmer, spesielt David Block og Marc Breault. I tillegg tok han kontakt med familien til aktive medlemmer. Aguilera fikk høre at Koresh var ekstremt kontrollerende. I tillegg misbrukte han medlemmene, inkludert barn, psykisk og seksuelt (U.S. Department of Treasury 1993:27).

Beskyldninger om misbruk betydde ikke at Koresh forbrøt seg mot våpenlovene. Det Aguilera kunne bruke var at Koresh til enhver tid hadde bevæpnede vakter. Aguilera fikk i tillegg beskjed om at Koresh hadde en liste over frafalne medlemmer som skulle likvideres. Grunnen til det skulle være å hindre frafalne medlemmer i å snakke med myndigheter og media om hva som foregikk inne i Mount Carmel (U.S. Department of Treasury 1993:28). Denne listen er aldri blitt bekreftet.

I slutten av november fikk Aguilera beskjed om at ATF hadde nok informasjon til å skaffe en ransakelsesordre. Aguilera fikk beskjed om å fortsette etterforskningen for å gjøre saken enda sterkere (U.S. Department of Treasury 1993:37).

I et møte 4. desember informerte Aguilera sentrale personer i ATF om sin etterforskning. De begynte deretter å diskutere hva som ville være den beste måten å utføre ransakelsen på, med alternativene raid eller beleiring (U.S. Department of Treasury 1993:38-43). ATF kom fram til at en arrestasjon ville være det beste alternativet hvis de kunne få tak i Koresh utenfor Mount Carmel. Problemet var at han sjelden forlot huset. Grunnen til dette var at Koresh fryktet for å bli arrestert (U.S. Department of Treasury 1993:51). Det ble derfor diskutert muligheter for å lokke Koresh ut. Et av forslagene var å simulere en ulykke (U.S. Department of Treasury 1993:43).

Aguilera fortsatte å snakke med tidligere medlemmer. Han fant blant annet ut at mange av våpnene antagelig var lagret inne i hovedhuset, også inne i Koresh' private rom. Koresh hadde i tillegg forklart sine medlemmer at de skulle være forberedt til å kjempe i mot myndighetene ved en eventuell konfrontasjon. Dette ville gjøre det vanskeligere å raide huset (U.S. Department of Treasury 1993:45). Breault fortalte i også at det var sannsynlig at Koresh ville lede sine medlemmer i et kollektivt selvmord (U.S. Department of Treasury 1993:46).

Etter å ha analysert mulige utfall av en intervensjon ble det usikkerhet innad i ATF om hvilken løsning som ville være best. Sannsynligheten for en vellykket beleiring ble mindre etter at ATFs muldvarper bekreftet at Branch Davidians ville klare en beleiring på over en måned. I tillegg ville en beleiring kunne bidra til et kollektivt selvmord (U.S. Department of Treasury 1993:53). Avgjørelsen falt derfor på et raid. ATF håpet at de ville klare å sikre huset før Branch Davidians kunne bevæpne seg.

I februar 1993 startet avisen *Waco Tribune-Herald* en artikkelserie om Branch Davidians som ble kalt «The Sinful Messiah» (U.S. Department of Treasury 1993:67). Forarbeidet til serien, fra våren 1992, besto i å intervju tidligere medlemmer i tillegg til aktive medlemmer og Koresh. Artikkelsen kom med beskyldninger om barnemisbruk og ulovlige våpen. Før publiseringen var avisen opptatt av at myndighetene ikke tok problemene rundt Branch Davidians på alvor.

ATF fikk vite om avisens etterforskning i oktober 1992. De prøvde først å forsinke publiseringen til etter at ATF hadde fullført sin etterforskning. I tillegg prøvde de å hindre tidligere medlemmer i å gi informasjon til pressen (U.S. Department of Treasury 1993:68). ATF hadde flere møter med avisen for å komme til enighet, og for å skaffe mer informasjon. De fikk blant annet innsyn i avisens etterforskning. Avisen utsatte publiseringen av artikkelserien, men hevdet at det var av sikkerhetsmessige grunner for sine ansatte. De mest

sentrale journalistene ble sendt vekk fra Waco og avisen og andre som jobbet der ble beskyttet av politiet. (U.S. Department of Treasury 1993:71).

26. februar ble det bestemt at artikkelserien skulle publiseres dagen etter. 26. februar ble også finansdepartementet informert om ATFs planlagte raid 28.02-1993 (U.S. Department of Treasury 1993:75).

4.2.1. Rapportens kritikk av ATFs handlinger

ATFs raid ble kraftig kritisert i media. Det ble stilt spørsmål om hvorvidt raidet var legitimt og i det hele tatt nødvendig (U.S. Department of Treasury 1993:119-120). ATFs rapport hevder at denne kritikken ikke er grunnet i beviser. ATFs etterforskning var etter boken. Det at de fokuserte på ulovlige våpen istedenfor barnemishandling og pedofili blir forsvart med at det siste ikke faller under ATFs ansvarsområde (U.S. Department of Treasury 1993:120).

ATFs forsvar er omfattende. Aguilera blir blant annet hyllet for at han i det hele tatt har klart å samle inn informasjon om Branch Davidians. Grunnen til det var at medlemmene aldri pratet med utenforstående om hva som skjedde inne i huset. I tillegg får Aguilera skryt for å ha holdt etterforskningen skjult for Koresh (U.S. Department of Treasury 1993:123).

Hvorfor valgte ATF et raid istedenfor å prøve å få Koresh til å overgi seg fredelig? Etter episoden vedrørende Roden i 1987 hadde Koresh overgitt seg fredelig. ATFs angrep ble derfor kritisert for å oppfordre til vold. ATF anerkjente ikke denne kritikken. Grunnen til det var at de ikke ønsket å ta sjansen på at Koresh ville være velvillig. ATF hevdet i tillegg at det ikke fantes noen bevis for at Koresh ville overgi seg, eller at han hadde gjort det tidligere (U.S. Department of Treasury 1993:135). Aguileras etterforskning hadde avdekket Koresh' voldelige potensiale. Det førte til at ATF anså det som uvørent å gå inn for en fredelig intervensjon uten å ha en reserveplan.

ATF ønsket opprinnelig å arrestere Koresh utenfor huset, men erkjenner i rapporten at det er umulig å si hvorvidt det ville ha endret resultatet. De anerkjente likevel at muligheten var til stede. Det ble begrunnet med at Branch Davidians var såpass avhengige av Koresh ledelse at de ville overgi seg fort ved en eventuell beleiring eller et raid hvis Koresh allerede var fanget (U.S. Department of Treasury 1993:136). Med det i tankene er det vanskelig å forstå at ATF ikke så en mulighet for å fullstendig unngå en voldelig konfrontasjon hvis Koresh var blitt arrestert utenfor Mount Carmel. ATF forkastet uansett denne planen. Det blir ikke gitt en helhetlig og tydelig grunn for dette. Det nærmeste rapporten kommer i å begrunne valget var at Koresh i praksis aldri forlot huset (U.S. Department of Treasury 1993:136). Rapporten

kritiserer etterforskningen på dette punktet. Under selve etterforskningen hadde Koresh forlatt huset to ganger.⁷ (U.S. Department of Treasury 1993:140).

Uavhengig av om Koresh kunne bli arrestert utenfor Mount Carmel var ATF nødt til å planlegge hvordan de ville gå fram når de skulle ransake huset. ATF fryktet at Branch Davidians ikke ville godta ransakelsesordren og dermed nekte ATF tilgang til Mount Carmel. ATF la derfor en beleiringsplan som et alternativ (U.S. Department of Treasury 1993:141). En beleiring ble sett på som det beste alternative for å minimere risikoen for en voldelig konfrontasjon.

Flere av planleggerne utrykte en frykt for at et kollektivt selvmord var en risiko ettersom de betegnet Branch Davidians som en kult (U.S. Department of Treasury 1993:141). Rapporten stiller derfor spørsmål til hvorfor eksperter på adferdsvitenskap ikke ble benyttet for å evaluere eventuelle konsekvenser (U.S. Department of Treasury 1993:142).

Deler av informasjonen som var samlet om Branch Davidians var direkte feil. Disse feilene bidro til at ATFs handlingsplaner ble lagt på feil grunnlag. Den feilen som fikk størst påvirkning på planene var troen på at Branch Davidians våpen var innelåst og under Koresh' kontroll. Denne informasjonen var kun basert på tidligere medlem David Blocks utsagn. Det at ATF kun baserte seg på en kilde til denne påstanden viste seg å være et stort problem. Problemet ble større av at Block, var tidligere blitt deprogrammert av antikultaktivisten Rick Ross. Block hadde forlatt Branch Davidians over seks måneder i forveien. Hans kunnskap om Branch Davidians etter at han forlot dem var minimal. Det rapporten likevel trekker fram som den største feilen er hvordan Blocks utsagn ble analysert. Den hevder at Blocks utsagn ikke var like absolutt som det ATF tolket det til. I tillegg evaluerte ikke ATF Blocks objektivitet. Han hadde tross alt forlatt Branch Davidians av en grunn og det var lite sannsynlig at han hadde et godt forhold til dem og Koresh (U.S. Department of Treasury 1993:143). Ikke en gang det at Block ble deprogrammert av Ross gjorde hans objektivitet som vitne til et tema.

Istedenfor å forsøke å verifisere Blocks påstand begynte ATF å legge handlingsplaner basert på at den var korrekt. Det førte til at et raid ble ansett som den beste løsningen. Spørsmålet i den sammenhengen er hvorfor Blocks andre påstander ikke ble brukt. Block hadde informert ATF om at Koresh med jevne mellomrom ga ut våpen til medlemmene. Våpnene ble blant

---

⁷ Kongressrapportens etterforskning hevder at ATF derfor tok et aktivt valg med å ikke arrestere ham (United States Congress 1996:3).

annet oppbevart under senger. I tillegg arrangerte Koresh skytetrening. Både Block og Breault hadde uttrykt at en av grunnene til at de forlot Branch Davidians var at Koresh insisterte på at de skulle være forberedt på å kjempe mot myndighetene (U.S. Department of Treasury 1993:144).

Det oppsto et problem da tidligere medlemmers utsagn ikke stemte overens med hva ATFs overvåking kunne meddele. Dette gjaldt spesielt spørsmålet om hvorvidt Branch Davidians hadde bevæpnede vakter. Overvåkingen kunne ikke rapportere at de hadde observert disse vaktene. ATF gikk derfor ut i fra at det ikke var bevæpnede vakter inne huset. Denne slutningen var forhastet. Koresh' «paranoia» burde ha fått ATF til å innse at det var lite sannsynlig at han ville slutte med væpnede vakter. Da ATF ikke prøvde å finne ut hvorfor Koresh hadde sluttet med bevæpnede vakter viser det store mangler i ATFs handlinger. Rapporten poengterer istedenfor muligheten for at Koresh hadde omplassert vaktene slik at de ikke skulle bli oppdaget (U.S. Department of Treasury 1993:144-145).

Den beste måten å beskrive ATFs informasjonsbruk på er at den kun ble brukt hvis den støttet opp under et spesifikt scenario. Det sees tydelig når det kommer til Branch Davidians dagsrutiner. Tidligere medlemmer hevdet at mennene befant seg på gårdsplassen hver dag, med unntak av lørdag, klokken 10.00. Det var en av hovedgrunnene til at ATF valgte å planlegge raidet til dette tidspunktet. På dette punktet var ATFs informasjon motsigende. Overvåkingen hadde ikke observert noe som kunne bekrefte denne de tidligere medlemmenes påstander. Fra 11. januar til 17. februar var det kun 14 av dagene hvor mennene var samlet på gårdsplassen. Det var for eksempel ingen samling hvis det regnet (U.S. Department of Treasury 1993:145). Istedenfor å fokusere på faktiske bevis valgte ATF å basere seg på at Branch Davidians' liv var sterkt rutinepreget (U.S. Department of Treasury 1993:147). I tillegg hadde ATF en tanke om at Branch Davidians var kjønnssegregert. Det gjorde at de ikke så en mulighet for at kvinner ville bruke våpen, selv om tidligere medlemmer påsto det (U.S. Department of Treasury 1993:147).

ATF viste overdreven selvsikkerhet når det kom til evaluering av informasjon. Rapporten hevder at ATFs selvsikkerhet gjorde at de la en alt for skjør plan. ATF hadde ingen reserveplaner. Hvis ikke overraskelsesmomentet fungerte ville de bli nødt til å ta nye avgjørelser på stedet. Sett i ettertid er rapporten klar på at en beleiring ville ha vært et sikrere alternativ enn et raid (U.S. Department of Treasury 1993:148). Selv om en beleiring hadde flere ulemper, som ATF var klar over, burde muligheten ha blitt mer utforsket.

Ut i fra rapporten er det derfor tydelig at ATF ikke handlet optimalt. Hvilke punkter som utgjorde den største forskjellen er vanskelig å si med sikkerhet. Et av punktene rapporten legger mye vekt på er hvordan ATF lot seg påvirke av media.

4.2.2. Rapporten om medias påvirkning på etterforskningen

Medias ønske om å dekke en kriminalsak skaper ofte problemer for etterforskerne som ønsker å holde det hemmelig. På tross av dette klarer ofte media og politi å samarbeide for å oppnå et felles mål. Det skjedde ikke i forbindelse med Branch Davidians (U.S. Department of Treasury 1993:157).

ATF prøvde tidlig å hindre *Waco Tribune-Herald* i å publisere artikkelserien «The Sinful Messiah». Grunnen var at ATF ikke ønsket et oppstyr rundt Branch Davidians. ATF fryktet at det kunne lede Branch Davidians inn i en tydeligere forsvarsposisjon. Dette ville samtidig føre til at ATFs etterforskning, og framtidige handlingsplan, ville bli vanskeligere (U.S. Department of Treasury 1993:157). Et ekstra problem var at avisen brukte de samme tidligere medlemmene som ATF gjorde. Da Aguilera fant ut dette prøvde han å hindre dem i å gi informasjon til avisen. Dette gjorde at forholdet mellom avisen og ATF ble dårligere (U.S. Department of Treasury 1993:157). En av de viktigste grunnene var at det ikke fantes noen formelle retningslinjer som ATF kunne bruke for å stoppe publiseringen. Spørsmålet rapporten stiller er derfor hvorvidt ATF handlet riktig da de tok kontakt med avisen.

4.3. Analyse av etterforskningen

ATFs etterforskning av Branch Davidians startet i det små, men fram mot 28. februar 1993 ble etterforskningen kraftig utvidet. Spørsmålet blir da hvilket grunnlag ATF hadde for å utvide etterforskningen? Da ATF «raidet» Mount Carmel 28. februar 1993 var det offisielt kun på grunnlaget om ulovlige-, og ulovlig modifiserte våpen og eksplosiver.

Ransakelsesordren omfattet ingen flere temaer. Innenfor rammene av ransakelsesordren var det ingen ting som tilsa at media skulle ha en stor interesse for etterforskningen. I løpet av etterforskningen engasjerte likevel media seg i ATFs etterforskning, samtidig som de bedrev sin egen.

Grunnlaget for medias interesse ble lagt av tidligere Branch Davidiansmedlem Marc Breault. Breault hadde brutt med Branch Davidians i 1989 og flyttet til Australia. Fra det tidspunktet drev han en aktiv svertekampanje mot Branch Davidians og David Koresh. Han prøvde å få myndighetene til å etterforske Branch Davidians, men uten hell. Da Breault ikke lyktes med å få myndighetene engasjert prøvde han å få media engasjert. Etter iherdig jobbing fikk han til

slutt pirret interessen til en australsk fjernsynskanal. Fjernsynskanalens interesse grunnet i at Branch Davidians hadde en stor avdeling i Australia (Wright 1995:86). Fjernsynskanalen lagde en programserie på fire programmer om Branch Davidians, kalt «*A Current Affair*», som ble sendt i april 1992. Dette regnes som starten på Branch Davidians som et interessefelt for en større del av befolkningen.

«*A Current Affair*» gjorde at den lokale avisen i Waco, *Waco Tribune-Herald*, fattet interesse for Branch Davidians. De startet sin egen etterforskning av bevegelsen den neste måneden, mai, og tok kontakt med Breault for å få innsideinformasjon. *Waco Tribune-Heralds* etterforskning av Branch Davidians gjorde at interessen for bevegelsen ble brakt «hjem» til Waco, Texas, og USA.

Sammenfallet mellom sendingen av «*A Current Affair*» og ATFs etterforskning har åpnet for et sentralt spørsmål om medias innflytelse. Wright hevder at ATFs etterforskning ikke ville ha funnet sted hvis det ikke hadde vært for mediedekningen Branch Davidians fikk (Wright 1995:88). Det kan sies med sikkerhet at fjernsynsserien gjorde Branch Davidians bedre kjent. Wrights tese får mer grobunn når det tas i betraktning at både ATFs og *Waco Tribune-Heralds* etterforskning begynte i mai 1992.

Problemet med Wrights teori er at det er vanskelig å finne konkrete bevis for en sammenheng. Som vi har sett er ATFs rapport tydelig på hva som utgjorde grunnlaget for deres etterforskning. Det svekker Wrights teori betraktelig. Han legger ikke fram noen faktiske bevis for at ATF etterforsket Branch Davidians på bakgrunn av «*A Current Affair*». Det eneste som kan beskrives med sikkerhet er hendelsesrekkefølgen. Muligheten for at ATFs interesse ble større enn den behøvde å være er et tryggere utgangspunkt enn at den ble startet på bakgrunn av fjernsynsserien.⁸ Spørsmålet bør derfor ikke være om ATFs etterforskning startet på bakgrunn av mediedekningen, men om etterforskningen ble påvirket av den.

Det at medias interesse startet på bakgrunn av Breault gjorde at utgangspunktet for mediedekningen ikke var objektivt, men det er viktig å nevne at etterforskningen til «*A Current Affair*» også reiste til Waco for å prate med Branch Davidians. Resultatet ble uansett at Branch Davidians ble framstilt som en farlig «kult» (Wright 1995:87). Det at Branch Davidians ble framstilt som en «kult» førte, som nevnt over, veldig konkret til to ting som

---

⁸ Hvorvidt det er snakk om en sammenheng vil ikke bli diskutert her. Det er allikevel viktig å nevne det ettersom det gir en tydelig indikasjon på hvilke problemer ATF og forskningen har støtt på i sine forsvar og angrep på hverandre.

talte mot dem. Branch Davidians ble klassifisert som en farlig bevegelse med assosiasjoner til Jonestown. Det andre viktige elementet bruken av «kult» førte med seg var at det ga antikultorgansisasjoner mer innflytelse.

4.4. Medias rolle

Mange forskere har uttrykket bekymring for medias rolle som informator i forbindelse med marginale religiøse bevegelser. I følge Wright har dette flere årsaker, men han legger spesielt vekt på at de fleste journalister mangler fagkunnskap (Wright 1997:101). Mangelen på fagkunnskap gjør at journalistene ofte baserer seg på indirekte kunnskap. Indirekte kunnskap gjør at fordommer slår mer igjennom. Wright hevder derfor at journalistene går inn med en forutinntatt, og oftest negativ, holdning til bevegelsen samtidig som de jobber under tidsfrister. Tidsfristene, sammen med salgsmentalitet, gjør at journalistene er avhengig av fengende artikler. Dette fører videre til at resultat stort sett ikke blir bra nok (Wright 1997:103). For å spare tid kontakter journalistene personer som er selverklærte eksperter. Et problem med selverklærte eksperter er at de i stor grad er motstandere av den bevegelsen de er ekspert på (Wright 1997:103).

Når den konkrete fagkunnskapen mangler skjer det for ofte at det blir dratt uheldige sammenligninger mellom ulike bevegelser. Wright hevder at sammenligningene fører til at de fleste bevegelsene framstår som mer ekstreme og farligere enn de faktisk er. Samtidig påpeker Beckford at nyreligiøse bevegelser kun er interessante for media når det er snakk om en konflikt (Wright 1997:103). I følge Wright blir det da umulig for mottakerne av nyheter å skape en formening om hvordan «de fleste» nyreligiøse bevegelser er (Wright 1997:103).

Siden nyreligiøse bevegelser kun blir omtalt i mediene når det er snakk om noe negativt bidrar dette til å styrke antikultbevegelsenes rolle. De kommer da inn med sine «ekspertkunnskaper» og forklarer hvor farlige slike bevegelser er. I følge Wright vil få journalister medgi at de samarbeider med antikultorganisasjoner. Samtidig fremstår det som tydelig for Wright at journalister og antikultbevegelser er avhengig av hverandre (Wright 1997:104).

Antikultorganisasjonene overlever på bakgrunn av mediedekning slik at allmennheten vet at de eksisterer. Media er på sin side avhengig av antikultorganisasjonene for å kunne skrive fengende nyhetssaker om «kulter» hvor de kan henvise til «ekspertkompetanse». Wright mener derfor at media og antikultorganisasjonene konstruerer en panikk for «kulter» som bare er blitt større etterhvert som massemediene har utviklet seg (Wright 1997:104). Det er lett å se problemet med denne utviklingen, men det er vanskeligere å se årsaken.

Innenfor de fleste fagområder har de ulike nyhetsbyråene sine egne ekspertjournalister som dekker sitt respektive fagfelt, for eksempel sport, og politikk. Denne formen for spesifikk journalistikk er med på å skape en faglig tyngde bak nyhetene. Den gjør at de er avhengig av å innhente analysene fra andre. Når de kildene som er lettest å komme i kontakt med bedriver aktiv lobbyvirksomhet mot bevegelsene man etterforsker sier det seg selv at det er vanskelig å lage objektiv journalistikk. Dette fører til at det igjen er nødvendig å trekke inn Wrights tilnærming til objektivitetsspørsmålet hvor man ikke spør Ku Klux Klan om råd i forbindelse med minoritetsspørsmål (Wright 1995:90). Tanken er ment for myndighetenes bruk av eksperter, men den er like gyldig for ekspertbruk generelt.

4.4.1. Media og kampen om de «rette» spørsmålene

I forbindelse med ATF's avsluttende «raid» ble de kraftig kritisert av media. Det ble stilt spørsmål til om «raidet» var legitimt og om det var nødvendig i det hele tatt. I tillegg var media opptatt av ATF ikke hadde fokusert på de «riktige» problemene (U.S. Department of Treasury 1993:19-120). Med de «riktige» problemene menes beskyldningene om blant annet pedofili og barnemishandling. ATF's svar på denne kritikken er klar og tydelig. De forholdt seg til faktiske bevis, ikke fordommer, og at ATF's ansvarsområde omfattet alkohol, tobakk, og våpen. (U.S. Department of Treasury 1993:120).

Det er to måter å tolke dette forsvaret på. Den ene er at ATF gikk i forsvarsposisjon ved å påpeke begrensninger i sin jurisdiksjon. Den andre er at ATF prøvde å ha en fordomsfri etterforskning som ikke var preget av mediernes og antikultbevegelsers lobbyvirksomhet. Det første alternativet er ganske uinteressant for vår sammenheng her. Det andre alternativet fremstår som mer relevant.

Det er tidligere blitt nevnt at medias interesse i hovedsak skyldtes Marc Breaults lobbyvirksomhet. Breaults avsky mot Branch Davidians var ingen hemmelighet og medias dekning bar i stor grad preg av sitt opphav. Medias dekning av Branch Davidians var derfor veldig ensidig og Breault ble benyttet som en av ekspertene på Branch Davidians gjennom hele perioden. Medias andre store ekspert var Rick Ross. Han hadde i lengre tid jobbet med å deprogrammere medlemmer av «kulter», inkludert tidligere medlemmer av Branch Davidians. CANs hovedmål var å motarbeide «kulter». De anså seg selv som de største ekspertene på «kulter» i USA. Wright sier derfor at det lite overraskende, men fortsatt problematisk at de ble involvert (Wright 1995:88). Ross, og CAN, var derfor også en lite objektiv kilde. Medias bruk av eksperter på Branch Davidians bør derfor kritiseres. Selv om media er opptatt av salgshall

og ønsker fengene historier burde de i hvert fall ha prøvd å vinkle noen av historiene en annen vei.

4.5. Militarisering av konflikten

Det er tydelig at ytre faktorer spilte en stor rolle i forbindelse med allmennhetens oppfatning av hva Branch Davidians var. Spørsmålet blir derfor i hvilken grad ATF lot seg påvirke. Hvordan ble Branch Davidians en så stor trussel at ATF var nødt til å forberede seg til «raidet» på samme måte som om de bedrev en antiterroroperasjon? I etterkant av beleiringen har det blitt tydelig at ATF overvurderte Branch Davidians som en samfunnstrussel (Wright 2005:80). Ut i fra interne dokumenter er det heller ikke tydelig at Branch Davidians var en stor trussel. Grunnlaget for militariseringen kan derfor ikke begrunnes fullt ut i etterforskningen. En naturlig tanke er at ytre faktorer påvirket etterforskerne til å tro at Branch Davidians var farligere enn det de var. Spørsmålet som må besvares er derfor hvorfor ATF lot seg påvirke av ytre faktorer? En annen mulighet er at ATF var preget av interne uroligheter vedrørende framtiden. Under dekke av frykten for «kulter» hadde ATF en større frykt, frykten for fortsatt eksistens.

Historien har vist at ATFs militante intervensjon var unødvendig. ATFs rettfærdiggjøring av «raidet» som eneste mulighet var basert på feilinformasjon om at Koresh aldri forlot Mount Carmel. Det gjorde at det var umulig å arrestere Koresh utenfor tomten. ATFs egne rapporter har vist at dette var feil. Koresh jogget til og med forbi to av ATFs hemmelige overvåkingsshus (Wright 2005:81). Etterforskningen av ATFs handlinger påpeker derfor at Koresh kunne ha blitt arrestert utenfor Mount Carmel, men ATF valgte å ikke gjøre det (United States Congress 1996:3). ATF hadde i tillegg mulighet til å prate med Koresh på telefonen for å avtale et møte hvor de kunne se på våpnene hans. Av ukjent årsak avsto ATF tilbudet (Wright 2005:83). Denne ukjente årsaken har bidratt til mange teorier. Den viktigste i denne sammenhengen er spekulasjonene om nødvendig publisitet. Det blir styrket av at ATFs PR-ansvarlige kontaktet ulike nyhetsbyråer to dager før «raidet» for å fortelle at noe stort kom til å skje (Wright 2005:81).

Spekulasjoner om at en intervensjon var eneste mulige løsning er viktig for å forstå hvorfor ATF handlet som de gjorde. De ble overbevist om at Branch Davidians ikke ville samarbeide, at de hatet myndighetene og var kontrollert av en fanatiske «kultleder» som ville starte en hellig krig hvis nødvendig. Alle disse forestillingene var konstruert av antikultbevegelser og tidligere medlemmer. Wright hevder at dette var en av de største feilene ATF gjorde i sin

etterforskning. I samarbeid med media klarte tidligere medlemmer og antikultorganisasjoner å definere Branch Davidians som en farlig og ond «kult» hvor myndighetene var nødt til å gå til en militærlignende intervensjon (Wright 2005:84).

Hvorfor lot ATF seg påvirke av lobbyister? Her er det to grunner som skiller seg ut. Det politiske spillet, og nødvendigheten av legitimitet. Det amerikanske presidentvalget i 1992 resulterte i at Bill Clinton ble president. Han gikk blant annet til valg på strengere våpenlover. Lovene ville gjøre ATF til en viktigere organisasjon i USA. De tidligere presidentene, Reagan og Bush senior, hadde begge vært aktive medlemmer av National Rifle Association (NRA). NRA jobbet aktivt med å minske ATFs rettigheter. Wright hevder derfor at tidspunktet for ATFs intervensjon passet perfekt inn i de politiske omveltningene som startet ved innsettelsen av Clinton som president 1. januar 1993 (Wright 2005:84). Det vil si at ATF jobbet i medvind. Det oppsto debatter om hvorvidt privateide automatvåpen og håndgranater bidro til å sikre samfunnet (Williams 1995:316).

Det politiske skiftet bidro til å lettere stigmatisere våpenglade bevegelser. Breault klarte å utnytte dette til det fulle. Gjennom ulike nyhetssaker, hvor han ble brukt som fasit, og egne publikasjoner demoniserte han Koresh og Branch Davidians. Beskyldninger om pedofili, tortur, barnemishandling og våpenaggresjon kom på løpende bånd.

Breaults hovedmål var total ødeleggelse av Branch Davidians og Koresh. Gjennom lobbyvirksomhet og medieopptreder skapte han derfor et bilde av at en krig mot Branch Davidians var nødvendig (Wright 2005:87). Hovedgrunnen til at Breault anså en krig som eneste mulige utvei var Branch Davidians våpenaggresjon. Grunnen til at dette var hovedargumentet er åpent for spekulasjoner. Det er sannsynlig at Breault trodde den nye politiske ledelsen ville intervensjon med en våpengal bevegelse framfor en bevegelse som bedrev barnemishandling⁹. Breault hevdet derfor at Koresh' «Mighty Men¹⁰» hadde stående ordre om å skyte inntrengere. For å underbygge påstanden om at Branch Davidians var fiendtlig innstilt og klar til å skyte brukte Breault flere eksempler fra sin tid som medlem. Problemet med Breaults eksempler er at de fleste baserer seg på egne observasjoner nattetid hvor det er vanskelig å se hva som foregår. Når det i tillegg tas i betraktning at Breault hadde

---

⁹ Argumentet blir underbygget av at det var ATF som etterforsket Branch Davidians og barnemishandling var ikke en del av deres jurisdiksjon

¹⁰ Koresh mest betrodde menn

ekstremt dårlig syn mister disse beskyldningene mye av sin overbevisningskraft (Wright 2005:88).

ATF utviklet et overvurdert, militært bilde av Branch Davidians basert på fortellingene til en mann som ikke kjente til den daværende situasjonen, i tillegg til lite troverdige vitneutsagn. På tross av de åpenbare manglene i Breaults vitneutsagn var ATF fast bestemt på at Branch Davidians ønsket krig med myndighetene. (Wright 2005:91). Grunnlaget for synet på Branch Davidians ble lagt av tidligere medlemmer og antikultorganisasjoner, men det alene var ikke nok. For at frykten skulle få fotfeste var ATF nødt til å være mottagelige for motstandernes narrativ. Det viste de seg å være. Ved å bruke Branch Davidians motstandere som kilder i etterforskningen viste ATF en tydelig svakhet. Svakheten ble styrket da de i tillegg tilpasset informasjonen de innhentet ut i fra det bilde de hadde av Branch Davidians. I følge Wright var det en av hovedgrunnene til at ATF ikke så muligheten for en ikke-voldelig løsning (Wright 2005:91).

Da ATF fikk avslag på sin ransakelsesordre i desember 1992 var det lite som tydet på at de skulle komme noen vei med etterforskningen. I det som kan kalles et siste desperat forsøk intervjuet de tidligere medlemmer og andre motstandere av Branch Davidians. I den prosessen fikk ATF blant annet informasjon om seksuelt misbruk av barn¹¹. Å prøve og innhente ny informasjon er ikke i seg selv problematisk. Problemene er hvordan denne informasjonen ble tolket og brukt. Kongressrapporten statuerer at den nyinnhentede informasjonen i praksis var ubrukelig. Grunnen til det var det ikke kom noen ny informasjon. Kildene som ble brukt hadde forlatt Branch Davidians lang tid i forveien og kunne derfor ikke kjenne til den daværende situasjonen (United States Congress 1996:11)

Et sentralt problem er at informasjonen, igjen, kom fra Breault. Aguilera fulgte opp med å intervjuer fru Sparks, en sosialarbeider som tidligere hadde vært i samtaler med Branch Davidians vedrørende anklager om barnemishandling. Av en eller annen grunn ble det ikke inkludert i ransakelsesordrens vedlegg at barnevernet hadde etterforsket Branch Davidians og nedlagt saken på grunn av manglende bevis. Wright påpeker flere problemer med at ATF allikevel brukte barnemishandling som en grunn til å intervensere. Barnevernets henleggelse og det faktum at barnemishandling ikke var en del av ATFs jurisdiksjon er de sterkeste. Wright legger i tillegg vekt på at kildens alder¹² og muligheten for fri fantasi, eventuelt

---

¹¹ På starten av 1990-tallet var det en bølge av seksuellsaker i USA og myndighetene jobbet aktivt med å etterforske daværende og eldre saker om seksualmissbruk.

¹² En gutt på 7 år

overdrivelse av hendelser (Wright 2005:92). Søken etter bevis, som strengt talt ikke var relevante, tyder på at ATF begynte å bli desperate.

ATFs desperasjon har flere mulige årsaker. Den mest sannsynlig av disse er ATFs nødvendighet for legitimering av egen eksistens. Det var ikke bare Branch Davidians som fikk gjennomgå av media i denne perioden. I Januar 1993 sendte «60 Minutes» et program som omhandlet kvinner som var blitt seksuelt trakassert mens de jobbet i ATF. I den forbindelse skrev «Waco Tribune Herald» 27 februar 1993 at et vellykket raid kun ville være fordelaktig for ATF. I tillegg skulle ATF opp i en budsjettøring 10. mars. ATFs rolle i samfunnet hadde minsket jevnt og trutt siden slutten på forbudstiden. For å vise at de fortsatt var nødvendige i samfunnsstrukturen var de derfor avhengig av et godt resultat (Tabor og Gallagher 1995:103). Håndteringen av Branch Davidians kunne derfor sees på som et være eller ikke være for ATFs videre eksistens. Dette synspunktet blir argumentert for av Reavis som beskriver det slik.

«As the morning sun inched into the rain clouds over the blackland prairie on Sunday, February 28, Special Agent Sharon Wheeler braced herself for the raid that was about to begin. Her agency, The Treasury Department's Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms (ATF), was launching the biggest and most important operation since the days when it had been the Bureau of Prohibition. If the Raid on Mt. Carmel went as planned, it could make the acronym of Wheeler's agency as well known as the FBI». (Reavis 1998:31)

Dick J. Reavis hevder dermed at det er tydelig at agentene var klar over sin arbeidsplass usikre framtid. Han stiller derfor spørsmål til om ATFs framtidsutsikter bidro til å eskalere situasjonen. Offisielt ble Raidet av Mount Carmel kalt «Operation Trojan Horse», men agentene, som antagelig var klar over de usikre framtidsutsiktene kalte den «Showtime» (Reavis 1998:33). Gjennomførelsen av «Operation Trojan Horse» kan på ingen måte beskrives som vellykket. Spørsmålet som må stilles er hvorfor.

En faktor som har fått mye av skylden for at ATFs «raid» ble en katastrofe var at ATF mistet overraskelsesmomentet, men det i seg selv var ikke nok. Branch Davidians hadde gjennomskuet ATFs plan, men de hadde misforstått noen deler av den. ATFs mål var en ransakelse, mens Branch Davidians fryktet et angrep og massearrestasjon. frykten gjorde at Branch Davidians forberedte seg på det verste (United States Congress 1996:17). Denne misforståelsen var veldig naturlig på det gitte tidspunktet. Branch Davidians fikk vite om «raidtidspunktet» ved en tilfeldighet da en journalist stoppet Jones, et medlem av Branch

Davidians, for å spørre om veien til Mount Carmel. Journalisten, som ikke visste at han pratet med et medlem av Branch Davidians, informerte om at det skulle komme et «raid» mot bevegelsen og antagelig skyting (United States Congress 1996:18).

Journalistens informasjon førte til at Branch Davidians trodde at de skulle bli angrepet. Samtidig fikk ATF beskjed om at Branch Davidians var forberedt på et angrep. Jones hadde informert Koresh om hva som kom til å skje. Rodriguez, som uvitende var avslørt, hevdet at Koresh var tydelig opprørt. Rodriguez rapporterte til sine overordnede at raidplanen var avslørt og at Branch Davidians forventet et angrep. I følge finansdepartementets rapport utalte Koresh at verken ATF eller nasjonalgarden noen gang ville klare å ta ham (U.S. Department of Treasury 1993:66). Dette gjorde at Rodriguez rapporterte til sine overordnede at Koresh var klar for å forsvare seg med alle midler (United States Congress 1996:18). Rodriguez avkreftet at han hadde sett, hørt snakk om, eller sett, noen bevæpne seg.

Det at ATFs plan ble avslørt står derfor igjen som hovedgrunnen til at planen mislyktes. Hvorvidt det kunne forutsees at gjennomføring nå ville være umulig var vanskelig å spå. Det som er sikkert er at Chojnacki og Sarabyn hadde fått tydelig beskjed av ATF-sjefen om at planen skulle opphøre hvis overraskelsesmomentet ble avslørt (United States Congress 1996:21).

4.6. Hva gikk galt?

Rapportene som ble skrevet i etterkant av beleiringen gir et inntrykk av at ATF ønsket en konfrontasjon med Branch Davidians. ATF handlet på en måte som eskalerte situasjonen framfor å unngå en konfrontasjon (Williams 1995:307). Kongressrapportens dom over ATFs etterforskning er klinkene klar. «*The ATF's investigation of the Branch Davidians was grossly incompetent. It lacked the minimum professionalism expected of a Federal law enforcement agency.*» (United States Congress 1996:13). Dette utsagnet viser tydelig at myndighetene ikke var fornøyd med ATFs etterforskning. Det er derfor viktig å henvise til hvilke punkt myndighetene selv mener var mangelfulle, i tillegg til å henvise til hvilke forbedringsforslag de kom med til lignende framtidige situasjoner.

«Investigation into the activities of federal law enforcement agencies toward the Branch Davidians» satt opp en liste på ni punkter hvor de tok for seg ATFs handlinger (United States Congress 1996:3-4). Kort oppsummert var rapporten ikke tilfreds med etterforskningen. Det gjennomgående temaet i rapportens kritikk er at ATF ikke analyserte den tilgjengelige informasjonen bra nok. Det førte til at ATFs handlet på feil grunnlag. I følge rapporten burde

ATF ha vært klar over flere av manglene. Det at de likevel valgte å gjennomføre planene, som var basert på feilinformasjon, gjorde at ATF framsto som en amatørmessig organisasjon (United States Congress 1996:3-4).

Ut i fra kritikken kom kongressrapporten med konkrete forbedringsforslag til eventuelle framtidige situasjoner. Spesifikt til ATFs etterforskning ble det satt opp en liste på fire punkter (United States Congress 1996:14). Disse punktene handler i hovedsak om å dobbeltsjekke informasjonen som har blitt samlet inn og undersøke den kredibilitet. Kredibilitets spørsmålet blir lagt spesielt vekt på ettersom de informantene ATF benyttet seg av i meget liten grad hadde kunnskap om den daværende situasjonen (United States Congress 1996:14).

I forhold til utførelsen av «Operation Trojan Horse» satt kongressrapporten opp en liste på fire forbedringsforslag (United States Congress 1996:29-30). Disse punktene handler i stor grad om ATFs framtid som et føderalt byrå, og hva som skal være ATFs ansvar. Det mest konkrete var om ATF jurisdiksjon skulle overføres til justisdepartementet (United States Congress 1996:29).

I etterpåklokskapens ånd er det lett å se hvor ting gikk galt. Selv om man ikke stiller spørsmål til ATFs motiver eller kompetanse var alle ingrediensene for vold til stede. Williams nevner blant annet Branch Davidians' våpenarsenal, Koresh apokalyptiske paranoia og forskjærligheten for våpen i Texas¹³ (Williams 1995:307). Våpen som begrunnelse for etterforskningen er derfor, for Williams, til en viss grad ikke fullstendig legitimt. Han anser det som lite sannsynlig at ATF etterforsket en marginal religiøs bevegelse. Det var våpnene som tiltrakk ATFs oppmerksomhet, men politimyndighetene har ofte vist store fordommer mot kultlignende bevegelser. Dette kom tydelig fram i ransakelsesordrens vedlegg som konsekvent omtalte Branch Davidians som en kult (Williams 1995:315). I tillegg ble det lagt mye vekt på Koresh sexliv. Dette bidro også til å stemple ham som en gal mann.

Myndighetenes kunnskap om Mount Carmel og Branch Davidians var meget begrenset da etterforskningen startet. Mount Carmel var på mange måter isolert fra resten av samfunnet. Selv om flere av medlemmene var aktive i lokalsamfunnet visste heller ikke lokalsamfunnet mye om hva som foregikk inne i Mount Carmel. Denne isolasjonen førte til at konspirasjonsteoriene vokste uten at noen fikk avkreftet dem. Et tydelig eksempel på dette er ransakelsesordrens vedlegg som beskylder Branch Davidians for barnemishandling (Williams

---

¹³ Branch Davidians' våpenarsenal var ikke en gang av de største i private hender i Texas (Williams 1995:315).

1995:307). Selv om disse beskyldningene var blitt etterforsket tidligere, og henlagt, ble de fortsatt brukt.

Ovennevnte punkter bidro til å styrke ATFs interesse. I tillegg ga de et inntrykk av at Branch Davidians var irrasjonelle, uforutsigbare og potensielt farlige. Medlemmene hadde valgt å oppgi seg selv som individ til fordel for en gruppetilhørighet styrt av en karismatisk leder (Williams 1995:315). ATFs kunnskap om religiøs gruppedynamikk var liten. Den private friheten står meget sterkt i USA. Dette betyr at myndighetene er avhengig av ekstremt gode beviser for å «blande seg inn» i den private sfæren. Det at Branch Davidians praktiserte streng fysisk og psykisk disiplin var ikke noe særegent. Myndighetenes utdanning av soldater og politi består av mange av de samme elementene som Branch Davidians benyttet. Den store forskjellen var at soldater og politi gjorde det frivillig, mens Branch Davidians var blitt «hjernevasket» (Williams 1995:316).

I tillegg var det lite sannsynlig at en liten religiøs bevegelse som Branch Davidians ville ha sterke støttespillere. Williams åpner derfor muligheten for at ATF anså Branch Davidians som et lett mål for å styrke egen stilling uavhengig av om Branch Davidians var en reell trussel. På tross av dette kommer man ikke unna ATFs jurisdiksjon. Det var deres oppgave å etterforske ulovlige våpen (Williams 1995:315). Branch Davidians var derfor ikke beskyttet av det første grunnlovstillegget¹⁴. Loven skiller ikke mellom sekulære og religiøse organisasjoner. Det var derfor lett å argumentere for opprettholdelsen av myndighetenes maktmonopol. Hvorvidt Branch Davidians hadde det største arsenalet av våpen i Texas ble derfor irrelevant. Det viktigste var å sikre at statens monopol på maktutøvelse ikke ble truet.

Debatten rundt våpenlovene ble endret i forbindelse med det politiske skifte i overgangen mellom presidentene Bush og Clinton (Wright 2005:84). Det må allikevel stilles spørsmål til hvorfor Branch Davidians, som en liten religiøs bevegelse på landsbygda, skulle bli etterforsket ettersom våpnene deres i stor grad var lovlige. En mulig grunn for etterforskning kunne da ha vært basert på Branch Davidians voldelige historikk. Fortrinnsvis maktkampen mellom Koresh og George Roden. Problemet med dette argumentet er i følge Williams at Koresh i det tilfellet overga seg fredelig til politiet. Denne hendelsen burde derfor være et bevis på at det ville vært mulig for ATF å levere en ransakelsesordre for deretter å få lov til å komme inn i huset på en fredelig måte (Williams 1995:316). Hvilket kongressrapporten bekrefter (United States Congress 1996:10). Branch Davidians' historikk, ATFs

---

¹⁴ Det første grunnlovstillegget til den USAs grunnlov sikrer religionsfrihet

framgangsmåte og endringene i det politiske klimaet i USA angående våpen gir direkte mistanker om en skjult agenda internt i ATF om å vise handlekraft for å styrke egen posisjon. Faren for nedleggelse, eller en sterk reduksjon av organisasjonen, virket mer truende enn at et handlekraftig raid på landsbygda skulle mislykkes.

5. FBI's bruk av eksperter

Etter det katastrofale utfallet av ATFs «raid» overtok FBI ansvaret for det som ble en beleiring av Mount Carmel. FBI's mål var å komme fram til en fredelig løsning på konflikten. FBI la vekt på å tilkalle ekspertkompetanse som kunne bidra til dette målet. I dette kapittelet skal jeg redegjøre for de ulike ekspertenes uttalelser. Som det ble nevnt i forskningsoversikten er det ikke alltid et tydelig skille mellom eksperter på adferdsvitenskap og eksperter på religion. På bakgrunn av primærkildens kronologiske framdrift har jeg likevel skilt dem i redegjørelsesdelen.

Måten myndighetene og Branch Davidians forholdt seg til konflikten var veldig forskjellig. Myndighetene tviholdt på at beleiringen var en gisselsituasjon. Branch Davidians på sin side hevdet at alle var der frivillig og ingen trengte å bli reddet. Problemet blir tydelig når man ser på FBI's krisehåndteringsprogram Det sier blant annet: «minimize risks to all persons involved: hostages, bystanders, subjects, and law enforcement officers». (Tabor og Gallagher 1995:104).

Myndighetenes handlinger var, som nevnt over, resultatbasert. Det gjorde at framgangsmåten ble mindre viktig. Tabor og Gallagher hevder at FBI's handlingsmønster i stor grad var preget av fordommer konstruert av meget subjektive kilder, spesielt Breault og Ross (Tabor og Gallagher 1995:100).

Bruken av eksperter med en spesifikk agenda vil ofte gi et resultat, men resultatet blir ikke alltid det mest korrekte. I denne sammenhengen er det tydelig at myndighetene opererte ut ifra en virkelighet som medlemmene av Branch Davidians ikke kjente seg igjen i.

Tidligere ga jeg en innføring i Branch Davidians teologi. Ut i fra den var Koresh overbevist om at han kjempet en bibelsk kamp mot myndighetene som skulle resultere i selve apokalypsen. Ved å tilkalle eksperter som kunne forstå hvordan Koresh og Branch Davidians tenkte ville FBI ha en bedre mulighet til å gjøre framskritt i forhandlingene.

5.1. Redegjørelse av ekspertuttalelser under beleiringen fra Justisdepartementets rapport

I følge sin egen rapport har FBI alltid anerkjent verdien av å konsultere med adferdseksperter i krisesituasjoner (U.S Department of Justice 1993:155). I forbindelse med beleiringen av Mount Carmel er denne påstanden i beste fall mangelfull. FBI fikk riktignok mange henvendelser som var ubrukelige. Det var eksempelvis flere personer som hevdet å være gud, og i kraft av det kunne prate med Koresh og tvinge ham ut (U.S Department of Justice 1993:156). På tross av det var det flere av de som kunne ha vært relevante som mest sannsynlig ble oversett. Religionsvitenskapelig forskning er opptatt av at FBI ikke benyttet seg av eksperter på riktig måte. FBI påstår at den nyttigste informasjonen de fikk var fra interne eksperter, eventuelt eksperter de hadde samarbeidet med før U.S Department of Justice 1993:157). Flere forskere nevner personer som burde ha blitt konsultert. Forskerne stiller spørsmål med hvorfor disse ekspertene ble utelatt. I tillegg er de opptatt av hvorfor FBI fokuserte på eksperter på gisselsituasjoner da det ikke fantes et grunnlag for å betegne beleiringen som en gisselsituasjon. Det selektive utvalget av forskere bidro til å minske forståelsen for Branch Davidians som gruppe.

Grunnlaget for valg av eksperter er derfor et viktig tema. Fordommene mot Branch Davidians gjorde at myndighetene fokuserte på feil problemstillinger. Med unntak av noen veldig få, blant annet Kenneth Newport, er forskerne stort sett enige om at beleiringen av Mount Carmel ikke kan betegnes som en gisselsituasjon. Hva er da grunnen til at FBI valgte å behandle den som det? Hvorfor var ikke FBI interessert i å forstå hvorfor Branch Davidians ikke ville komme ut av huset? Selv de ekspertene FBI benyttet seg av mente at Branch Davidians ikke ville komme ut frivillig (U.S Department of Justice 1993:157). Hvordan kunne da FBI gå i mot ekspertenes anbefalinger og fortsatt behandle det som en gisselsituasjon? Kom ekspertene med noen påstander som kunne tolkes til at det var den riktige framgangsmåten?

Disse spørsmålene virker banale sett i etterkant. Det er derfor viktig å se på beleiringen i sanntid. Myndighetenes egen rapport gir en tydelig oppsummering av hva ekspertene mente. Jeg skal derfor redegjøre for de ulike ekspertenes meninger for å finne svar på hvordan myndighetene tolket ekspertuttalelser.

De fleste ekspertene ble stilt de samme spørsmålene. Det viktigste handlet om Koresh' personlighet. FBI ønsket å finne ut hvorvidt det var mulig å ha en rasjonell forhandling med Koresh. Ekspertene ble derfor bedt om å tolke Koresh ulike psykotiske tendenser, og hvorvidt

det var en mulighet for at Koresh og Branch Davidians ville begå kollektivt selvmord. Dette spørsmålet går over i Branch Davidians religionsforståelse og hvorvidt Koresh hadde konstruert teologien for egen vinning. Disse spørsmålene gir en tydelig indikasjon på et fordomsfullt utgangspunkt.

På hvilken bidro fordommene mot Branch Davidians til å forme FBI's handlingsmønster? Etterpåklokskap fortsetter derfor å være et viktig tema. Forskere har i ettertid avfeid flere av fordommene som konspirasjonsteorier. På det daværende tidspunktet var det vanskeligere å bekrefte eller avkrefte fordommene. Hvorfor valgte da ikke FBI å benytte seg av eksperter som hadde inngående kjennskap til Branch Davidians? Sannsynligheten for at eksperter på Branch Davidians ville ha avkreftet flere av fordommene er store. Det bør derfor stilles spørsmål med hva som var viktigst for FBI. Framgangsmåten, resultatet eller bekreftelse av sektstereotyper?

5.1.1. Adferdsekspertene

Adferdsekspertene som ble hentet inn skulle hjelpe FBI med følgende punkter (U.S Department of Justice 1993:158-159).

1. Formulere forhandlingsstrategier.
2. Formulere taktiske strategier.
3. Forstå Koresh' og Branch Davidians personligheter.
4. Fastslå hvordan forholdet var mellom Koresh og Branch Davidians.
5. Fastslå hvorvidt det var mulig å få Koresh til å forlate huset.
6. Fastslå hvorvidt Koresh led av psykiatriske eller atferdsproblemer.
7. Fastslå hvorvidt kollektivt selvmord var en mulig realitet.
8. Fastslå hvilken fare Koresh og Branch Davidians var for seg selv og politimyndighetene.

FBI tilkalte åtte eksperter for å svare på disse spørsmålene. Hvor mye ekspertene ble brukt varierte kraftig. Jeg har derfor valgt å utelate noen av dem i denne redegjørelsen.¹⁵

Pete Smerick og Mark Young

Pete Smerick var i Waco fra 2. -17. mars. Han jobbet som «Criminal Investigative Analyst». I starten jobbet han sammen med den sivile konsulenten Park Dietz for å kartlegge Koresh

---

¹⁵ Anthony J. Pinizotto, Mike Webster og Bruce Perry er ikke tatt med i denne oppgaven. Grunnen til det er at det står lite om dem i rapporten og de kommer ikke med påstander som motsier de andre ekspertene

personlighet, men det er samarbeidet med SA og personlighetsanalysator Mark Young som fikk mest påvirkning på beleiringen. Dette resulterte i fire notater, 5, 7, 8 og 9. mars. Disse notatene ble brukt av FBI's ansvarshavende til å utvikle en forhandlingsstrategi (U.S Department of Justice 1993:179)

Notatet fra 5. mars foreslår at FBI's overordnede strategi burde være å sikre barnas sikkerhet. Sekundært burde de prøve å få Koresh til å overgi seg. Notatet sier at Koresh viser de samme kjennetegnene som man finner hos sosiopater. Det betyr at Koresh kun vil handle av egoistiske grunner og aldri vil erkjenne egne feil. Han vil være manipulativ og smart når det kommer til å kontrollere Branch Davidians. Avvik fra hans planer kan fort føre til impulsive handlinger basert på sinne. Smerick og Young hevdet i tillegg at personlighetstolkninger av nåværende og tidligere medlemmer av Branch Davidians viste en hengivenhet som det ville være vanskelig å bryte. Medlemmene ville ikke stille spørsmål ved Koresh' autoritet og dermed følge hans ordrer i en krisesituasjon (U.S Department of Justice 1993: 180).

Smerick og Young var opptatt av at beleiringen ikke var en gisselsituasjon. Grunnen til dette var at de såkalte gislene frivillig barrikaderte seg inne i huset sammen med Koresh uten noen intensjon om å komme ut. Av denne grunnen anbefalte Smerick og Young å gå bort fra den vanlige forhandlingsstrategien FBI brukte i gisselsituasjoner. De hevdet at denne strategien kun ville føre til tap av liv (U.S Department of Justice 1993:180).

Notatet fra 7. mars kommer med flere taktiske forslag som kunne bidra til å øke misnøyen inne i huset. Notatet sier samtidig at disse ikke burde følges med mindre FBI ikke klarte å skape tillit hos Koresh. Uten gjensidig tillit ville det være en mulighet for at aggressive handlinger var eneste utvei. Hvis det ble resultatet spådde Smerick og Young at Koresh og Branch Davidians ville kjempe til døden for å forsvare sin tro, og at et slikt resultat ville føre til kraftig kritikk av FBI, ettersom barn ville bli skadet i en slik kamp (U.S Department of Justice 1993:181).

Notatet fra 8. mars analyserte forholdet mellom Koresh og Branch Davidians, og mellom Koresh og politimyndighetene. Smerick og Young forklarte at Branch Davidians var fanatisk hengivne til Koresh. Med det mente de at Branch Davidians ikke ville nøle med å ta sitt eget liv hvis Koresh ga dem beskjed om det. Smerick og Young anså dette som en reell fare siden Koresh var avhengig av Mount Carmels lukkede miljø for å opprettholde sin status som messias. På utsiden ville ikke Koresh klare å opprettholde kontrollen over medlemmene.

Smerick og Young var derfor klare på at et kollektivt selvmord ikke kunne utelukkes (U.S Department of Justice 1993:182).

Smerick og Young forklarte at det var naturlig at FBI ville bli frustrert over den trege framgangen i forhandlingene. Grunnen til det var Koresh' misnøye ovenfor politimyndigheter. Hvis FBI lot seg frustrere av dette mente Smerick og Young at FBI ville spille inn i Koresh' hender. Smerick og Young anbefalte derfor FBI å trekke seg tilbake. Ikke for å vise svakhet, men for å vise at Koresh ikke hadde full kontroll. Målet med denne handlingen ville være å vise at Koresh profetier ikke var sanne. Det skulle vise at FBI ikke prøvde å starte en krig mot Branch Davidians. På denne måten mente Smerick og Young at Koresh' ville miste deler av kontrollen over Branch Davidians. FBI kunne til nød ty til et taktisk press hvis alt annet feilet (U.S Department of Justice 1993:182).

I sitt siste notat, 9. mars, foreslo Smerick og Young for første gang at FBI måtte vurdere andre framgangsmåter. Grunnen til det var at forhandlingsstrategien ikke ga de forventede resultatene. De andre framgangsmåtene besto blant annet av å begrense Branch Davidians' område og aktivt prøve å underminere Koresh autoritet. Smerick og Young spesifiserte at dette måtte gjøres ekstremt forsiktig med tanke på Koresh' voldstrusler (U.S Department of Justice 1993:183).

Roger Bell

Bell var ansatt ved «Department of Psychiatry and Behavioral Sciences University of Louisville». Den 3. mars ble han kontaktet av en av FBIs forhandlere. Koresh hadde brutt sitt løfte om å overgi seg og FBI søkte Bells råd for videre forhandlingsstrategi. Det viktigste spørsmålet Bell skulle finne svaret på var hvorvidt det fortsatt var en mulighet for at Koresh kunne bli overtalt til å overgi seg (U.S Department of Justice 1993:159).

15. mars ble Bell spurt om Koresh led av en anfallssykdom og hvorvidt det ville påvirke forhandlingene. Bakgrunnen for spørsmålet var at Koresh opplevde hallusinasjoner og utviste kraftige humørsvingninger. Neste dag mottok Noesner et notat hvor Bell hevdet at dette var mulig. Det kunne ikke sies med sikkerhet ettersom han ikke hadde nok informasjon. Bell forklarte at anfallssykdommer har mange ulike symptomer. Disse symptomene ville gjøre det vanskelig å oppnå kontinuitet i forhandlingene. Bell var i tillegg opptatt av at det ville være veldig farlig for en slik person å ha tilgang til våpen (U.S Department of Justice 1993:160).

Park Dietz

Dietz var professor i psykiatri og adferdsvitenskap ved UCLA School of Medicine. Han hadde i tillegg en doktorgrad i sosiologi og en master i offentlig helse. Han hadde vært brukt av FBI gjennom flere år som en rettsmedisinsk psykiater (U.S Department of Justice 1993:160). Dietz ble kontaktet 1. mars og ankom dagen etter. Han fikk tilgang på en stor mengde bakgrunnsinformasjon om Koresh og Branch Davidians. Dietz oppgave var å utvikle en personlighetstolkning av Koresh. Dietz påpekte at han ikke kunne gjøre en fullverdig analyse av Koresh uten et personlig møte, men han skulle prøve (U.S Department of Justice 1993:161).

Dietz brukte de neste dagene på å overvåke forhandlingene. Han kom fram til at det var lite sannsynlig at Koresh ville komme ut frivillig. Han uttrykte i tillegg en bekymring for at Koresh var suicidal. Det innebar at han kunne ha inngått en selvmordspakt med sine medlemmer. Denne tolkningen var basert på Koresh' manipulative ledelsesstil og bibelske dommedagsprofetier. I følge Dietz var «Special Agent in Charge» (SAC) Ricks klar over at selvmord var en mulighet. På tross av dette var ikke Ricks interessert i en invasjon av huset ettersom det ville sette agents liv i fare (U.S Department of Justice 1993:161).

I møtene med Ricks uttrykte Dietz en bekymring ved at ATF fortsatt var tilstede under beleiringen. Spesielt Cavanaugh ble sett på som et stort problem. Dette på grunn av at han hadde vært med å lede angrepet den 28. februar for deretter å ha blitt forhandler. Det at Cavanaugh hadde deltatt i angrepet ville gjøre det umulig for Koresh å stole på ham. Dietz erkjente riktignok at Cavanaugh hadde fått god kontakt med Koresh. Problemet var Koresh' forhold til våpen og våpenlover. Dietz hevdet at Koresh avskydde ATF, og at sannsynligheten for at Koresh ville overgi seg til en ATF-agent derfor var minimal – spesielt med tanke på at det var akkurat den ATF-agenten som hadde ledet angrepet mot dem. Dietz anbefalte derfor at Cavanaugh ble fjernet fra forhandlingsavdelingen og at FBI distanserte seg fra ATF (U.S Department of Justice 1993:162)

Cavanaugh ble fjernet fra forhandlingsavdelingen, men FBI distanserte seg ikke fra ATF. Det ble et problem videre i forhandlingene. Koresh og Schneider distanserte noen ganger FBI fra ATF, men ikke alltid. Det virket nærmest vilkårlig når de gjorde det. Den ene dagen kunne de erkjenne at FBI ikke hadde noe med det opprinnelige angrepet å gjøre, og at de bare var der for å rydde opp. Neste gang de pratet sammen var FBI og ATF plutselig det samme og var ute

etter å forfølge Branch Davidians (U.S Department of Justice 1993:162). Etter dette møte hadde Dietz en samtale med Roberto Rodriguez som hadde vært muldvarp inne i huset.

Informasjonen fra Rodriguez førte til at Dietz kunne konkludere med at Koresh ikke ville komme ut frivillig. Han ville heller ikke tillate at noen viktige personer kom ut. Denne tolkningen var basert på fem faktorer. Koresh' manipulative personlighet; Koresh' syn på døden; Koresh' dommedagstro hvor ATF var djevelen; Koresh frykt for fengsel; og Koresh' tilbøyelighet til å velge død framfor å miste makt. Dietz hevdet derfor at det eneste myndighetene kunne tilby Koresh, i bytte mot overgivelse, var flere koner og følgere (U.S Department of Justice 1993:163).

3. mars hadde Dietz et møte med Smerick for å diskutere ulike forhandlingsstrategier. De kom fram til to hovedpunkter som forhandlerne burde fokusere på. Det første var at de burde erkjenne Koresh verdenssyn. Verdenssynet besto av at Branch Davidians var utsatt for en konspirasjon. Branch Davidians ville derfor hevde en rett til å forsvare seg mot det de hevdet var et ulovlig angrep fra ATF. Det andre punktet var å skape en illusjon om at Koresh kunne vinne i en rettsak og dermed unngå fengsel. Det ville samtidig føre til at Koresh ville kunne tiltrekke seg flere medlemmer når han kom ut (U.S Department of Justice 1993:163-164).

FBI benyttet seg av flere av notatets forslag. Forhandlerne la spesielt vekt på at Koresh ville ha mulighet til å spre sitt budskap hvis han kom ut, at han ville bli ansett som uskyldig i forhold til ATFs angrep, og at de ville få en mulighet til å forklare sin side av saken. På tross av det forklarte FBI alltid Koresh at han mest sannsynlig ville havne i fengsel (U.S Department of Justice 1993:164).

Dietz forlot Waco 4. mars etter å ha spådd at beleiringen ikke ville ta slutt i nær framtid. Dagen etter mottok Ricks et notat fra Dietz. Notatet godkjente forhandlernes overordnede strategi. Dietz begrunnet det med at den appellerte til Koresh' rasjonelle aspekter. Dietz forklarte samtidig at en slik strategi ikke ville lykkes. Han begrunnet det med at Koresh antisosiale og narsissistiske personlighet gjorde at han var ekstremt god til å manipulere. Koresh hadde selv skrytt av dette til forhandlerne. Dietz la vekt på at Koresh var villig til å bruke alle framgangsmåter han anså som nødvendige. Dietz begrunnet det spesifikt i hvorfor Koresh ikke kom ut 2. mars fordi han hadde fått beskjed av gud om å vente (U.S Department of Justice 1993:165).

Koresh' vrangforestillinger om egen guddommelighet var det andre punktet Dietz var opptatt av. Koresh anså det som sin oppgave å tolke de syv seglene i Johannes Åpenbaring. Følelsen

av storhet ble etterfulgt av følelsen av å bli forfulgt. Dietz hevdet at disse to forestillingene bygde hverandre opp, men at storhetsfølelsen var den sterkeste. Dietz begrunnet det med at Koresh stort sett hadde en vennlig tone med forhandlerne. Hvis det skulle endres ville det bety at Koresh' følelse av å bli forfulgt hadde tatt over. Han ville da bli mindre interessert i å kommunisere. Det ville føre til at han ble mer anklagende og samtidig mye farligere (U.S Department of Justice 1993:165).

Dietz analyserte disse to punktene for å prøve å forutse hva som ville skje videre i forhandlingene. Han kom fram til at Koresh ikke ville overgi noen viktige personer før hans personlige mål var oppnådd. Dietz hevdet at Koresh hadde 3 klare mål: 1) makt, kontroll og så mange følgere som mulig som han kunne utnytte; 2) promotering av seg selv som profet; og 3) unngå fengselsstraff ettersom skuddvekslingen 28. februar hadde vært et forsvar basert på tro, familie og seg selv (U.S Department of Justice 1993:166). Problemet med de tre punktene er at Dietz ikke begrunner dem.

Dietz' andre forslag var at forhandlerne burde la Koresh «oppdage» at tiden enda ikke var inne for hans død. Det kunne forklares med at han enda ikke hadde alle de 140 konene som han hadde profetert. Dietz la vekt på at dette var det eneste punktet som ville bygge opp under Koresh som profet (U.S Department of Justice 1993:166).

Det tredje forslaget var å fjerne ATF fra området. Det var for å unngå at Koresh skulle behandle FBI som ATF (U.S Department of Justice 1993:166).

Dietz fjerde forslag var at FBI burde prøve å underminere Koresh rolle blant medlemmene. Forhandlerne skulle prøve å skape en konflikt mellom Schneider og Koresh. FBI burde også prøve å hemme kommunikasjonen internt i huset. Det kunne gjøres med å spille av høye lyder og eventuelt prøve å komme med beskjeder direkte til medlemmene. Det ville forhåpentligvis føre til at de stilte spørsmål ved Koresh kredibilitet (U.S Department of Justice 1993:166).

Den neste gangen Dietz var i kontakt med FBI var 10. mars. Årsaken var at den selverklærte kulteksperten Rick Ross hadde deltatt på et TV-intervju. Ross hadde sagt at han håpet Koresh var for feig til å dø. Ross trodde at Koresh heller ville tjene penger på å skrive bøker og selge filmrettigheter. Dietz hevdet denne uttalelsen ville ha skadet forhandlingene ekstremt mye hvis Koresh hadde fått sett det (U.S Department of Justice 1993:167).

De neste ukene kontaktet «Behavioral Science Unit» (BSU) Dietz med jevne mellomrom for å få råd til forhandlingenes progresjon. 11. mars fikk han beskjed om at Koresh hadde nektet å

snakke med forhandlerne i to dager, men Dietz hadde ingen forklaring på hvorfor. 25. og 30. mars oppdaterte BSU Dietz på gjennomgående problemer i forhandlingsprosessen. Dietz antydte at forhandlingsstrategien ikke samsvarte med FBI's handlinger. Det ville derfor være nødvendig med flere strategimøter. Dietz foreslo også å starte en falsk fanpostkampanje for å overtale Koresh til å overgi seg (U.S Department of Justice 1993:167).

17. april etterspurte FBI et umiddelbart svar fra Dietz angående hvorvidt det var noen vits i å fortsette forhandlingene. Det ble gjort på bakgrunn av at justisministeren ønsket all tilgjengelig informasjon. Dietz skrev et notat hvor han presenterte fire punkter. Det første var at det fortsatt var feil å la ATF ta del i forhandlingen. Det ville gjøre muligheten for en fredelig løsning mye mindre. Det andre forslaget av var at forhandlerne skulle underminere Koresh' underordnede handlinger. Det kunne bant annet bety å skru av strømmen. Det tredje punktet gikk ut på å fortsette forhandlingene i god tro ikke ville løse konflikten. Koresh ville ikke komme ut, han ville også fortsette å utnytte barna inne i huset seksuelt. Det fjerde punktet handlet om den forverrede bosituasjonen for de inne i huset. Det ville føre til at FBI ville bli nødt til å gå inn for å redde liv. Dette notatet ble sendt til justisministeren som en del av flere dokumenter som skulle begrunne FBI's forespørsel om godkjenning for gassangrepet 19. april (U.S Department of Justice 1993:168).

C. Di Giovanni

Di Giovanni var en psykiater som var i Waco fra 27-29. mars. FBI etterspurte hans mening vedrørende Koresh personlighet og muligheten for at han ville begå selvmord. Di Giovanni analyserte Dietz notater i tillegg til transkripsjonene fra forhandlingene og videoen Koresh hadde sendt ut 8. mars (U.S Department of Justice 1993:168-169).

Di Giovanni hevdet at Koresh ikke viste noen tegn til å være aktivt psykotisk. Koresh' taler viste for eksempel ingen tegn til lidelse. Han snakket normalt og hadde en evne til å beholde en tankerekke som han formidlet på en logisk god måte. Di Giovanni hevdet også at Koresh ikke viste noen tegn til hallusinasjoner. Han svarte direkte på kommentarer og virket ikke å være distraheret. Selv om hans bevegelser var minimale kunne det begrunnes i skuddsårene han fikk 28. februar. Det kunne derfor ikke bevises at Koresh' bevegelser var et tegn på psykose (U.S Department of Justice 1993:169).

I forhold til religion kunne ikke Di Giovanni konkludere med Branch Davidians' trossystem var basert på en vrangforestilling. I stedet for uttalte han seg om religion som helhet. «*[t]he basis of any religion is faith, not fact,*» (U.S Department of Justice 1993:169). Di Giovanni

konkluderte derfor at Koresh' tro hadde utviklet seg over tid. Medlemsmassen hadde utviklet seg samtidig. Det skapte grunnlaget for en religiøs sekt (U.S Department of Justice 1993:169).

Til slutt kom Di Giovanni med en foreløpig analyse av Koresh potensiale for selvmord. Di Giovanni presiserte at den kun ville være spekulativ uten et personlig møte med Koresh. Di Giovanni kom fra til at Koresh bruk av religion virket å være designet med et spesielt formål. Det formålet var å legitimere sine egne tanker og adferd. Koresh ønske om å leve adskilt fra samfunnet var viktigere enn å bli en martyr. Etersom Koresh hadde etablert et samfunn hvor han hadde kontroll på alle pengene og personene ville han være ganske tilfreds. I tillegg levde Koresh et relativt luksuriøst liv i forhold til de andre personene inne i huset. Di Giovanni trodde derfor at Koresh ville være mer villig til å ofre andre enn seg selv (U.S Department of Justice 1993:170).

Murray S. Miron

Miron var professor i psykologivistikk. Han ble spurt av FBI om å analysere fem brev som var blitt sendt fra huset mellom 9. og 14. april. Det første brevet var en beskjed fra Koresh til FBI. Det andre brevet besto fortrinnsvis av bibelsitater. Det tredje brevet var tilnærmet likt det første. Det fjerde brevet var likt det andre. Det femte brevet var Koresh' forespørsel om tid til å skrive ferdig tolkningen av de syv seglene (U.S Department of Justice 1993:174-175).

Miron konkluderte med at det første og tredje brevet viste tydelige tegn til paranoia. Bibelsitatene Koresh brukte indikerte at han ønsket en kamp med myndighetene. Miron oppfattet ikke Koresh som suicidal. Han trodde heller ikke at Koresh ville gi opp. Miron hevdet Koresh og Branch Davidians kun ventet på et siste slag med myndighetene. Koresh viste ikke de samme suicidale tegnene som man hadde sett hos Jim Jones¹⁶ (U.S Department of Justice 1993:175-176).

Miron fant ikke noe interessant i det andre og fjerde brevet ettersom de fortrinnsvis besto av bibelsitater. Det femte brevet spurte etter mer tid. Det la i tillegg planer for framtiden. I følge Miron betydde det at Koresh ikke gikk fulgte de «klassiske» tegnende på selvmordstanker (U.S Department of Justice 1993:176).

---

¹⁶ Lederen for det kollektivet selvmordet i Jonestown, Guyana, i 1978

Etter å ha analysert brevene konkluderte Miron den 15. april at med at det ut i fra disse brevene ikke bedret sannsynlighetene for en rask slutt på konflikten (U.S Department of Justice 1993:176).

Joseph Krofcheck

Krofcheck var en psykiater som gjennom flere år hadde hjulpet FBI med å lage trusselvurderinger. Sammen med FBI's personlighetsanalytiker Clinton R. Van Zandt skulle han analysere Koresh brev fra 9. april (U.S Department of Justice 1993:177).

Krofcheck og Van Zandt tolket Koresh til å ha en funksjonell paranoid psykose. De kom fram til at Koresh var en manipulativ person med vrangforestillinger. Vrangforestillingene gikk ut på at Koresh forestilte seg en treenighet bestående Gud, Jesus og Koresh. Koresh skulle være profeten som gud talte gjennom. Krofcheck og Van Zandt konstaterte at vrangforestillingen ikke var altoppslukende for Koresh. Han klarte å bevege seg inn og ut av den ettersom hva som var nyttig på det gitte tidspunktet. Krofcheck og Van Zandt var derfor opptatt av å spesifisere at Koresh ikke var dum, selv om han kunne framstå slik (U.S Department of Justice 1993:177).

Krofcheck og Van Zandt analyserte hvorvidt Koresh var en trussel mot seg selv, sine følgere og FBI. Basert på brevet 9. april kom de fram til at Koresh planla en felle for FBI. Det var basert på Koresh gjentatte bruk av ordet «snare». Ut i fra Jeremia 50:24 handlet det om fellen som ble lagt for babylonerne. Krofcheck og Van Zandt tolket det til å bety at Koresh planla en brann og/eller en eksplosjon (U.S Department of Justice 1993:177).

I motsetning i Miron hevdet Krofcheck og Van Zandt at Koresh var villig til å drepe både sine følgere og seg selv. De hevdet at Koresh var avhengig av makten han hadde inne i huset. De sammenlignet denne avhengigheten med en rusmisbrukers forhold til rus. Det var derfor lite sannsynlig at Koresh ville oppgi makten for å havne i fengsel. Der ville han ikke få den rusen han trengte og livet ville derfor ikke være verdt å leve (U.S Department of Justice 1993:178).

Krofcheck og Van Zandt beskrev to hovedtrusler som FBI måtte være forberedt på. Den første var at Branch Davidians ville storme ut. FBI ville da møte kvinner som bar gråtende babyer i en arm, mens de skøyt med den andre. Den andre trusselen var en stor eksplosjon som skulle drepe så mange som mulig, også av FBI's agenter (U.S Department of Justice 1993:178).

Selv om Krofcheck og Van Zandt var tydelig på truslene var de usikre på når de ville utspille seg. De var overbevist om at Koresh hadde kontroll. Han ville derfor kun komme ut på eget

initiativ (U.S Department of Justice 1993:178). Den eneste måten FBI kunne påvirke når Koresh ville komme ut var gjennom et taktisk angrep. Krofcheck og Van Zandt ba FBI om å være forsiktede. Advarselen var basert på Koresh motivasjon. De tolket den til å innebære en stor voldelig handling (U.S Department of Justice. 1993:179).

5.1.2. Tabell over ekspertvurderinger

Ekspertenes uttalelser er i stor grad overlappende, men de skiller seg på noen punkt. For å gi et klart bilde av dette har jeg valgt å sette opp en tabell. Tidligere ramset jeg opp problemstillingene ekspertene ble gitt av FBI. Ekspertene bekreftet i stor grad de fleste av spesifikke punktene FBI hadde etterspurt¹⁷.

Horisontalt er de ulike ekspertene nevnt med initialer. Vertikalt er de påstandene som ble gitt, og svar som ble gitt.

Sosioopat: med dette punktet mener jeg dem som spesifikt omtaler Koresh som sosioopat. I tillegg inngår andre psykotiske trekk som hallusinasjoner, paranoia og vrangforestillinger.

Manipulativ: I tillegg til å være manipulativ har jeg her inkludert Koresh absolutte autoritet.

Selvordspakt: hva de ulike ekspertene mener om en eventuell selvordspakt og suicidale tendenser. Religionskonstruksjon: hvorvidt Koresh har konstruert religionen for egen vinning.

Gisselsituasjon: er det en gisselsituasjon.

Taktisk angrep: hvorvidt et avsluttende taktisk angrep er det riktige.

	P.S & M.Y	R.B	P.D	C.D.G	M.S.M	J.K
Sosioopat	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Manipulativ	Ja		Ja	Ja		Ja
Selvordspakt	Usikkert		Ja	Usikkert	Nei	Ja
Religionskonstruksjon			Ja	Ja		
Gisselsituasjon	Nei					
Taktisk angrep	Ja					Ja

¹⁷ Drøftingen av ekspertvurderingene vil komme i de neste kapitlene

Det kommer tydelig fram av tabellen at adferdsekspertene i stor grad var positive til alle påstandene. En klar drøfting av ekspertenes uttalelser, med bruk av forskningslitteratur vil komme senere. Det viktigste å tenke på nå er hvordan ekspertene tilegnet seg kunnskapen. Tabor og Gallagher er opptatt av at en fullstendig analyse av Koresh ikke vil være mulig uten personlig kontakt.¹⁸ De hevder derfor at personlighetsvurderingene av Koresh i stor grad var basert på spekulative observasjoner og fordommer (Tabor og Gallagher 1995:169)

En tydelig mangel med adferdsekspertenes vurderinger var kunnskap om religioner generelt og Branch Davidians spesielt. For å få et bilde av hvordan religionen påvirket Branch Davidians tok FBI kontakt med eksperter på religion og «kultur». Flere av adferdsekspertene var motstandere av at FBI brakte inn disse ekspertene. Det kan ha vært en av årsakene til at ekspertene på religion og «kultur» ble benyttet i mye mindre grad enn adferdsekspertene.

5.1.3. Eksperter på religion

FBI benyttet seg av eksperter på religion i mye mindre grad enn de benyttet seg av adferdsekspertene. Det betyr nødvendigvis at rapporten ikke dekker temaet like grundig. Både rapportens innhold og FBIs bruk av eksperter på religion er blitt kritisert av store deler av forskningen og vil derfor bli beskrevet bedre etter redegjørelsen.

Ekspertene på religion, teologi og kultur ble fortrinnsvis brukt for å analysere bakgrunnsinformasjon om Branch Davidians, Koresh og syvendedagsadventistbevegelsen. FBI mottok i tillegg flere henvendelser fra personer som hevdet at de ville være til hjelp. De fleste av disse uoppfordrede henvendelsene ga lite eller ingen resultat (U.S Department of Justice 1993:186).

Ekspertene som ble benyttet i forbindelse med religion, teologi og kultur skiller seg på flere måter fra adferdsekspertene. Det viktigste punktet er hvordan informasjonen de produserte ble brukt. I følge FBIs rapporter produserte de lite relevant informasjon. Det er derfor viktig å stille spørsmål om de ble brukt i tilstrekkelig grad.

Ekspertene møtte motstand fra FBIs taktiske avdeling. De ble også motarbeidet av noen av adferdsekspertene som mente det var unødvendig å involvere dem (U.S Department of Justice 1993:186). Dette åpner for spørsmålet om anerkjennelse av beleiringens kompleksitet. Ved å forkaste kunnskap om Branch Davidians syn på verden ville det problematisk å tolke hvordan beleiringen ville utvikle seg. Adferdsekspertene klaget selv over manglende anerkjennelse.

---

¹⁸ Dette argumentet blir framhevet når Philip Arnold ønsket å ha en teologisk diskusjon med Koresh

Det at adferdsekspertene samtidig motarbeidet ekspertene på religion og teologi gjorde ikke saken bedre. Der de to gruppene kunne ha samarbeidet for å bedre ekspertkompetansens stilling utviklet det seg istedenfor en kamp mellom hvilken type ekspertkompetanse som var relevant.

Rapportens beskrivelse av religionsekspertenes rolle er veldig snever. Det gjør at det ikke er noe poeng i å gjennomgå dem på samme måte som adferdsekspertene. I praksis benyttet FBI seg kun av Philip Arnold og Glenn Hilburn.

Arnolds kompetanse var etterspurt av Branch Davidians selv. Han hadde spesialisert seg på apokalyptikk og Schneider hadde hørt at han hadde store kunnskaper om Johannes Åpenbaring og de syv seglene. De ønsket derfor at han skulle prate med Koresh. FBI nektet imidlertid å godkjenne en telefonsamtale mellom Koresh og Arnold. De tilbød istedenfor at Arnold kunne sende inn et lydbånd. Dette lydbåndet ble sendt inn 19 mars (U.S Department of Justice 1993:186).

Hilburn var dekan ved religionsinstituttet ved Bayloruniversitetet. Hilburn hadde blitt konsultert flere ganger gjennom beleiringen. Han hadde i tillegg gjort alle ansatte tilgjengelig for FBI. Bayloruniversitetet var det ledende forskningsmiljøet i USA på kulter. I tillegg lå det nært Waco. Hilburn hadde store kunnskaper om Johannes Åpenbaring og de syv seglene. Han ble brukt mye i starten av forhandlingene. Målet var å bruke bibelen som en forhandlingstaktikk (U.S Department of Justice 1993:189).

5.1.4. Kulteksperter

I følge rapporten søkte ikke FBI etter råd fra noen kulteksperter, men de fikk mange uoppfordrede henvendelser¹⁹. De to²⁰ mest essensielle var Marc Breault, som tidligere hadde vært medlem av Branch Davidians, og den selverklærte kulteksperter Rick Ross (U.S Department of Justice 1993:190).

Rick Ross

Ross ble kontaktet av ATF allerede i januar 1993 på grunn av sin kunnskap om Branch Davidians. Han kontaktet selv FBI 4. mars. Han hevdet at hans kunnskap om kulter generelt og Branch Davidians spesielt ville være viktig for FBI. Ross hevdet at han hadde kjent til Branch Davidians i flere år og kjente flere tidligere medlemmer. Ross hadde gitt informasjon

---

¹⁹ Som nevnt over er ikke forskningen enig i dette utsagnet.

²⁰ Rapporten nevner i tillegg Kelli Waxman. Mitt kildematerialet nevner henne i såpass liten grad at jeg har valgt å utelate henne.

til «Waco Tribune Herald» i forbindelse med deres serie om Branch Davidians. Han hadde i tillegg vært i kontakt med Schneiders søster. Hun hadde spurt Ross om hjelp til å deprogrammere Schneider (U.S Department of Justice 1993:191).

Ross kontaktet igjen FBI 27. og 28. mars for å hjelpe til med forhandlingsstrategier. Han foreslo å latterliggjøre Koresh overfor sine medlemmer. FBI burde fokusere på problemer i Koresh' liv og feil han hadde begått tidligere. Det ville føre til at Branch Davidians ville stille seg kritiske til Koresh' rolle som profet (U.S Department of Justice 1993:191).

I følge rapporten benyttet ikke FBI seg av Ross' råd på noen som helst måte under beleiringen²¹. Den eneste grunnen til at han var blitt intervjuet var at han selv hadde etterspurt det. Ross' informasjon ble behandlet som enhver form for uoppfordrede råd fra samfunnet. Det vil si at kredibiliteten ble evaluert og behandlet deretter (U.S Department of Justice 1993:192).

Marc Breault

Breault hadde brutt med Branch Davidians og Koresh i 1989 og flyttet til Australia. Breault kontaktet ambassaden i Australia 1. mars for å tilby sine tjenester til FBI. Ambassaden ga Breaults kontaktinformasjon videre til FBI med beskjed om at de ville ta kontakt hvis nødvendig. FBI fant ut at Breault hadde vært i kontakt med media og evaluerte at han ikke hadde noen oppdatert informasjon. De så over det han hadde skrevet men tok ikke kontakt med ham. Breault fortsatte å sende elektroniske brev med forslag gjennom hele beleiringen (U.S Department of Justice 1993:192). Han ønsket i tillegg å delta i en radiodebatt med Koresh for å bevise at han hadde større kunnskaper om bibelen enn det Koresh hadde (U.S Department of Justice 1993:193).

FBI fikk tak i en rettserklæring Breault hadde forberedt om Koresh i 1990. Den forklarte Koresh' manipulative teologipraksis. Det innebar blant annet hans karismatiske ledelsesstil som tok kontroll over medlemmene (U.S Department of Justice 1993:192).

---

²¹ Dette er meget bestridt. Flere forskere hevder at Ross ble benyttet i stor grad. Dette vil drøftes senere.

5.2. Evaluering av ekspertkompetanse og hvorvidt råd ble fulgt

Da FBI overtok ansvaret for beleiringen forandret mye av situasjonen seg. Den store endringen var at det gikk over til å bli en beleiring. Viktigst for denne oppgaven er hvordan FBI ønsket å benytte seg av reell ekspertkompetanse istedenfor overdrevent subjektive kilder som CAN og tidligere medlemmer. Denne forandringen var i stor grad en forbedring, men den var ikke uten mangler. FBI fokuserte i stor grad på eksperter på adferdsvitenskap. De hevdet selv at deres eksperter besatt ekstraordinære kunnskaper (United States Congress 1996:64). Det var ikke feil å bruke disse ekspertene, men FBI kunne i tillegg ha benyttet seg av eksperter på religion. Etersom Branch Davidians var en religiøs gruppe hadde de et tankesett som ikke var lett å analysere for adferdsekspertene. Det vil ikke si at det ville vært lett for eksperter på religion, men de ville ha hatt en annen forståelse av gruppetilhørigheten ut i fra hengivelse.

I tillegg til mangel på ekspertkompetanse på religion manglet adferdsekspertene kompetanse på Branch Davidians spesifikt. Generelle kunnskaper om gruppedynamikk vil ikke nødvendigvis si at de kan forstå den spesifikke situasjonen.

Den første orienteringsboka som ble presentert til justisministeren sier at strategien var å sikre overgivelse og arrest av alle de voksne inne i huset. I tillegg skulle de gi mest mulig sikkerhet for barna (Dennis 1993:39). Forhandlerne visste at de skulle forhandle med en religiøs gruppe. De visste at Branch Davidians hadde en fanatisk tro på Koresh som leder. Det forhandlerne var usikre på var hvorvidt Koresh selv trodde på sin lære eller om han kun utnyttet sin kontroll for personlig vinning (Dennis 1993:39). I begynnelsen prøvde FBI å jobbe innenfor et rammeverk av Branch Davidians teologi. Målet med denne framgangsmåten var å overbevise Koresh om at beleiringen ikke var den apokalyptiske hendelsen han hadde profetert. Forhandlerne fant fort ut at Koresh var den eneste eksperten på Branch Davidians teologi. Selv med hjelp av eksperter på religion og teologi klarte ikke forhandlerne å få noen innflytelse på Koresh' tolkning av bibelen (Dennis 1993:40). Det gir allikevel ikke en god nok grunn til å ikke bruke eksperter på teologi og religion.

Branch Davidians anså seg selv som en religiøs familie som ble angrepet av myndighetene. De ville aldri ha stigmatisert seg selv som en «kult». Det å «overgi» seg til myndighetene ville derfor ha en mye større implikasjon enn det FBI så for seg. Hvis Branch Davidians skulle overgi seg ville det bety at de samtidig ville oppgi sin religiøse tro. Ved å påstå at Branch Davidians var gisler og framstille Koresh som en sosiopat ville ikke FBI komme noen vei.

Medlemmene var tross alt på det stedet de ønsket å være og levde på den måten de ønsket å leve. Det å oppgi sin tro var en ikke-eksisterende tanke for Branch Davidians. Den eneste grunnen til at de skulle oppgi Koresh var at de fikk en åpenbaring fra gud. Hvilket igjen ville vært lite sannsynlig ettersom det var Koresh som var bindeleddet til gud.

FBI's fokus var derfor å etablere kontakt Koresh. For å opprette en dialog var de avhengige av bakgrunnsinformasjon. Problemet var hvor FBI fikk sin bakgrunnsinformasjon fra. De baserte seg i stor grad på ATFs etterforskning i tillegg til journalistiske fortellinger og selverklærte eksperter. Etter å ha ankommet Waco konstaterte Dietz at informasjonen ATF hadde samlet inn kun var propaganda (Tabor og Gallagher 1995:105).

ATFs påvirkning på beleiringen var derfor stor. Tidligere har jeg utdypet dette grundig, men det viktigste å huske på er stigmatiseringen av Branch Davidians som en kult og hvilke kilder ATF benyttet seg av. Kildene FBI's adferdseksperter fikk tilgang på manglet derfor en mer objektiv stemme som gjorde det mulig å analysere Branch Davidians på en god måte.

5.2.1. Ekspertenes tilgang på materiale

I følge FBI's rapport fikk ekspertene tilgang på alt materiale FBI hadde til disposisjon. Ut i fra ekspertenes vurderinger virker det som de enten har studert materialet veldig forskjellig, eventuelt at de ikke hadde tilgangen på det samme materialet. Det første alternativet er meget sannsynlig, men det forteller ikke hele sannheten. Faktum er at ekspertene ikke hadde tilgang på det samme materialet. Grunnen til dette er at beleiringen varte i 51 dager og de ulike ekspertene ble benyttet i forskjellige perioder av beleiringen. De ekspertene som kun ble brukt i starten hadde et mye snevrere materiell å forholde seg til enn for eksempel Di Giovanni som kom helt i slutfasen. Det at han hadde mer materiale vil ikke nødvendigvis si at han hadde bedre og mer fullverdige analyser. Det var flere andre eksperter som deltok gjennom hele beleiringen. Det som gjør Di Giovannis stilling spesiell er at han kun var med i slutfasen. De andre ekspertene hadde allerede rukket å gjøre seg opp en mening fra starten av beleiringen og deres lesning av kildene vil ha vært påvirket av dette.

I starten av beleiringen var det vanskelig å analysere Koresh og Branch Davidians. Gjennom forhandlingsprosessen utviklet forståelsen seg. De ekspertene som hadde vært med fra starten utviklet seg i takt med beleiringen. Di Giovanni gjorde ikke det. Ettersom han kom inn sent i beleiringen var han fri til å analysere alt materiale samlet (Tabor og Gallagher 1995:106).

5.2.2. Adferdseksperternes resultat

Adferdseksperterne ble tilkalt for å skape en personlighetsvurdering av Koresh for å planlegge en forhandlingsstrategi. Den store fellesnevneren for ekspertene er at alle var enige om at Branch Davidians ikke måtte provoseres (United States Congress 1996:64). Men ekspertene ønsket mer informasjon. FBI's skriftlige dokumentasjon var ikke nok. De etterspurte personlig kontakt med Koresh. Det kunne for eksempel gjøres via telefon, men det ville heller ikke gi en fullverdig analyse. Det står i kontrast til Dennis' analyse som hevder at adferdseksperterne ikke uttrykte noen misnøye med kvaliteten og kvantiteten på informasjonen de fikk (Dennis 1993:49).

Ingen av ekspertene fikk tillatelse til å prate med Koresh. Dette gjorde at ingen av dem kunne si med sikkerhet hvordan Koresh' psykiske tilstand var. De fleste ekspertene var likevel enige om at Koresh viste tegn til psykose. Di Giovanni var uenig i denne konklusjonen. Han begrunnet det med at Koresh' taler var sammenhengende og hadde en logisk framdrift. I tillegg svarte han direkte på kommentarer uten å virke distraheret.

Distraksjonsmomentet ble ikke diskutert av de andre ekspertene. De var istedenfor opptatt av Koresh' konkrete handlinger. Bell hevdet at det var en mulighet for at Koresh led av en anfallssykdom. Grunnen til det var at han utviste kraftige humørsvingninger og hallusinasjoner. Bell var dermed direkte uenig i Di Giovannis konklusjon. Det bekrefter problematikken rundt personlig kontakt med Koresh. Hvorvidt de ville ha kommet fram til det samme hvis de hadde fått pratet med Koresh er umulig å si. Det som kan sies med sikkerhet er at mangelen på personlig kontakt påvirket ekspertenes oppfatning av Koresh.

Flere av ekspertene var opptatt av at Koresh led av vrangforestillinger. Krofcheck beskrev det mest spesifikt. Han tolket Koresh til å ha et trosbilde hvor han selv var en del av treenigheten. Koresh var den profeten gud talte gjennom. Krofcheck spesifiserte at vrangforestillingen ikke var altoppslukende for Koresh. Det virket som Koresh kun sto fast ved den når han fant det nødvendig.

Det mest nødvendige tidspunktet for å bekrefte sin rolle som guds profet var når Koresh ønsket mer tid. Dietz spesifiserte at Koresh anså det som sin oppgave å tolke de syv seglene. Det hjalp Koresh med å legitimere sin stilling blant sine medlemmer. Muligheten for å styre sin egen guddommelighet gjorde at Koresh' ego ble sterkere. Smerick og Young fryktet denne utviklingen. De hevdet at Koresh egoistiske handlingsmønster gjorde at han ville se på seg selv som ufeilbarlig.

Bekreftelse av egen storhet bidro til å styrke Koresh' eget selvbilde. Det gjorde at han ble mer selvsikker i forhandlingene. Koresh kunne dermed ha en vennlig tone med forhandlerne.

Dietz var opptatt av at det var viktig å opprettholde denne vennlige tonen. Hvis den forsvant ville det bety at Koresh hadde fått en følelse av å bli forfulgt. Koresh ville da gå i forsvarsmodus og dermed bli en mye farligere person.

Et stort problem i forhold til slik forhandlingene utviklet seg var ATFs fortsatte tilstedeværelse i Waco. Dietz er veldig opptatt av at ATF ville gjøre forhandlingene vanskeligere. Han spesifiserer at Cavanaugh's rolle er særlig problematisk. Sannsynligheten for at Koresh ville gå i forsvarsmodus i forhandlinger med Cavanaugh var store.

ATF som problem bør sees på som et viktig tema. Det fremstår som underlig at det kun er Dietz som nevner at ATF var et problem som ville skape utfordringer i forhandlingene. Det kan forklares med at Koresh vilkårlig anså FBI og ATF som to forskjellige ting, eller det samme. Selv om det kan brukes om en forklaring er det ikke en god forklaring. Dietz påpekte at Koresh avskydde ATF, selv før beleiringen. Hovedgrunnen til det lå i Koresh' syn på de amerikanske våpenlovene og måten ATF fulgte dem opp. For Koresh var det ATF som hadde angrepet Branch Davidians den 28. februar på et usaklig grunnlag. Da Cavanaugh, som hadde ledet angrepet, i tillegg var deltagende i forhandlingsprosessen ville det gjøre at Koresh aldri ville overgi seg. Dietz fortsatte å forklare dette gjennom hele beleiringen. FBI fjernet riktignok Cavanaugh fra forhandlingene, men de tok ikke avstand fra ATF.

Koresh anså ATF som djevelen i forhold til sin egen dommedagstro. Smerick og Young var opptatt av at FBI burde prøve å overbevise Branch Davidians om det motsatte. Hvis FBI klarte dette, ville det være en mulighet for at Branch Davidians begynte å stille spørsmål ved Koresh' kredibilitet.

Krofcheck var opptatt av at Koresh ville gjøre nesten hva som helst for å ikke miste sin kredibilitet hos Branch Davidians. Koresh var avhengig av makten den førte med seg. Krofcheck sammenlignet Koresh' forhold til makt med en rusmisbrukers forhold til rus. Koresh' maktrus var altoppslukende. Sannsynligheten for at han ville oppgi makten for å gå i fengsel var dermed ekstremt lite sannsynlig. FBI burde derfor gi Koresh et håp om at det var mulig å unngå fengsel.

Dietz spesifiserte at forhandlerne burde legge vekt på at Branch Davidians forsvarte seg mot et angrep fra ATF. En stor kamp mot staten ville kunne tiltrekke Koresh flere medlemmer. Dette punktet la FBI vekt på. De prøvde å overbevise Koresh om at han kunne tiltrekke seg en

større tilhengerskare hvis han kom ut. Koresh ville da få en mulighet til å forklare sin side av saken. Selv om FBI aldri prøvde å overbevise Koresh om at han kunne unngå fengselsstraff forsøkte de å overbevise han om at medlemstallet hans ville vokse.

Dietz nevnte at fengsel var en av Koresh' største frykter. Krofcheck spesifiserte i tillegg at Koresh aldri ville oppgi makten hvis han risikerte å havne i fengsel. Da ville han heller tviholde på makten han hadde inne i huset så lenge som mulig. Ved et slikt scenario ville det være en mulighet for kollektivt selvmord. Selv om BSU anså kollektivt selvmord som et lite sannsynlig scenario var det fortsatt et scenario som FBI var opptatt av: de fleste av ekspertene ble spurt om å tolke sannsynligheten for kollektivt selvmord inne i huset. Ekspertene var enige i at det var en mulighet for kollektivt selvmord, men få av dem anså det som sannsynlig. Hovedgrunnen til det var at ingen av dem fikk opprettet personlig kontakt med Koresh. De klarte derfor ikke å lage en fullverdig analyse av hans personlighet. De fleste av ekspertene spesifiserte derfor at de jobbet ut i fra hypotetiske scenarioer. Miron var den eneste som tok aktivt avstand fra selvmord. Det baserte seg på at Koresh ikke viste noen av de «klassiske» tegnene på selvmordstanker.

5.3. Kritikk av ekspertbruken

Tidligere ble det nevnt at Branch Davidians anså seg selv som en religiøs familie som ble angrepet av myndighetene. FBI tok ikke hensyn til dette. Tabor og Gallagher hevder at Branch Davidians var nødt til å oppgi sin religiøse tro hvis de skulle overgi seg til FBI. (Tabor og Gallagher 1995:104). Medlemmene i Branch Davidians var på det stedet de ønsket å være og levde på den måten de ønsket å leve. Tabor og Gallagher hevder derfor at FBI burde ha visst dette hvis de hadde tatt seg tid til å innhente «ordentlig» informasjon om Branch Davidians historie og teologi (Tabor og Gallagher 1995:105). I stedet for å innhente bakgrunnsinformasjon fokuserte FBI i hovedsak på å etablere kontakt med Koresh. Det var ikke nødvendigvis feil, men FBI's ressurser burde ha gjort det mulig å gjøre begge deler.

FBI måtte da ta en avgjørelse om hvordan kontakten med Koresh skulle foregå. I startfasen prøvde de å jobbe innenfor Koresh' egne rammer. Det skapte fort en problemstilling som FBI ikke var forberedt på. Koresh var tross alt den eneste ekspert på Branch Davidians. Det var derfor umulig for FBI å opprettholde en god dialog. I følge Dennis improviserte Koresh sin egen teologi. Dette gjorde det ekstra vanskelig for FBI's eksperter å bidra i noen vesentlig grad (Dennis 1993:40). I følge FBI var forhandlingene frustrerende og at de ikke kunne karakteriseres som forhandlinger i det hele tatt. I stedet anser de forhandlingene med Koresh

som en enveiskommunikasjon hvor Koresh prøvde å konvertere FBI. FBI erkjenner at dette er en oversimplifisert analyse som er ment for å gi rapporten et utgangspunkt for forståelse av resten av rapporten (U.S Department of Justice 1993:17).

Bakgrunnsinformasjon FBI benyttet seg av var, som nevnt over, i stor grad basert på ATFs etterforskning, i tillegg til journalistiske fortellinger og selverklærte eksperter. Hvorvidt FBI fortsatte i ATFs fotspor er åpent for diskusjon. Det som er klart er at FBI, i hvert fall til en viss grad, baserte seg på de samme teoriene som ATF. En av deres største frykter var at Mount Carmel skulle utvikle seg et nytt «Jonestown»²². Richardson snakker derfor om et «Waco problem» (Richardson 1995:154).

Det må videre stilles spørsmål om hva myndighetene ønsket å få ut av beleiringen. Som tidligere nevnt har det vært en diskusjon rundt ATFs behov for legitimering. FBI var ikke avhengige av dette. FBIs fokus burde derfor ha vært, og var til en viss grad, hvordan de skulle forstå Branch Davidians. Utfordringen var at ATFs raid, og delvis fortsatte tilstedeværelse, hang som en mørk skygge over forhandlingene. ATFs handlinger hadde medført at FBIs situasjon ble mye vanskeligere. Med mindre FBI klarte å skape et tydelig skille mellom sin egen organisasjon og ATF ville det være vanskelig å opprette en god dialog med Branch Davidians.

ATFs frykt for «kulter» hadde bidratt til å legitimere deres handlinger mot Branch Davidians. Frykten ble kraftig forsterket etter 28. februar. I tillegg tok allmennheten en større del i frykten. Dette gjorde at FBI sto friere enn det ATF hadde gjort²³.

I rapporten til justisministeren kommer det tydelig fram at ATF, i følge Dietz, var et av hovedproblemene i forhandlingene. Det ble begrunnet med at Branch Davidians så på ATF som årsaken til konflikten. Dietz legger særlig vekt på Cavanaugh som et problem for utvikling. Han hadde vært med å gjennomføre ATFs angrep på huset for deretter å bli med i forhandlingsprosessen. Dietz kritiserer ikke Cavaughns kvalifikasjoner, men han stiller spørsmål til Cavaughns holdninger. Cavanaugh var opptatt av Koresh' generelle holdning til våpen. Koresh' våpenholdninger ville skape et problem og han ville, mest sannsynlig, aldri godta en forhandling med en ATF-agent. FBI valgte å ikke følge denne anmodningen, men de begynte å distansere seg fra ATF (U.S Department of Justice 1993:162). Hvorvidt Cavanaugh

---

²² Under den påfølgende rettsaken dukket det blant annet opp en forestilling om at Koresh ville beordre selvmord uansett hva myndighetene gjorde (Richardson 1995:154).

²³ Det vises ekstra godt ved at Justisminister Reno og President Clinton gikk offentlig ut og forsvarte det avsluttende gassangrepet 19. april (Hall 2000:45).

fortsatte deltagelse hadde noe å si for utviklingen kan ikke sies med sikkerhet, men det ble en bedring i forhandlingene da FBI aktivt distanserte seg selv fra ATF. Problemet med forbedringen var at den virket veldig situasjonsbetont. Schneider og Koresh byttet nærmest vilkårlig på hvorvidt de anså ATF og FBI som det samme eller som to forskjellige organisasjoner (U.S Department of Justice 1993:162).

Flere av ekspertene som skulle komme med forbedringsforslag til FBI etter beleiringen var enige om at FBI ikke tok Koresh' tro seriøst (Richardson 1995:154). Det ble begrunnet med FBIs valg av eksperter. Alan Stone hevdet blant annet at FBI ønsket å skape et skille mellom seg selv og Branch Davidians. FBI polariserte dermed konflikten til å bli en kamp mellom «oss» og «dem». Det gjorde at et samarbeid for en fredelig løsning ble vanskeligere (Richardson 1995:154).

Richardson argumenterer for at dette er årsaken til valget av eksperter. Med et subjektivt utgangspunkt ønsket ikke FBI eksperter som kunne påvise at FBI gjorde feil. Forhandler Frederick Lancelly ble eksempelvis bedt om å forlate forhandlingene etter at han klaget til SAC Jamar på hvordan forhandlingsprosessen foregikk (Wright 2003:108).

Forhandlernes manglende kontroll over situasjonen var en av myndighetenes mest kritiske feil. Da forhandlerne ikke kunne kontrollere hva som skjedde, eller garantere sikkerhet for Branch Davidians, var det ingen grunn for at Branch Davidians skulle samarbeide. Wright hevder derfor at den eneste grunnen til at forhandlingsenheten ble i Waco etter den tredje uka var for syns skyld. Deres funksjon var i praksis borte, men FBI var avhengige av å opprettholde illusjonen av at FBI fortsatt prøvde å få til en fredelig løsning (Wright 2003:107).

Koresh hadde i lengre tid utfordret personer på teologiske spørsmål, spesielt adventistpastorer. Diskusjoner gjorde at Koresh fikk styrket sin posisjon innad i Branch Davidians. Koresh' kunnskap om bibelen gjorde at han kunne bruke den til å legitimere seg selv. Overlevende medlemmer har uttalt at spørsmålet som egentlig burde vært stilt var om bibelen var sann. Hvis bibelen var sann var Koresh messias, hvis den ikke var sann var han en svindler. For Branch Davidians ble det derfor ikke et spørsmål om man trodde på Koresh, men om man trodde på bibelen (Tabor 1995:266). Dette er et av kjerneproblemene i FBIs forhold til Branch Davidians. For FBI, og adferdseksperter, var det vanskelig å tenke seg at en diskusjon om Koresh kredibilitet i praksis ville være en diskusjon om bibelens autenticitet. Det kan være en forklaring på hvorfor FBI ikke benyttet seg av eksperter på religion, men den er lite

sannsynlig. En ekspert på religion ville fortsatt ha klart å holde en diskusjon med Koresh selv om de tolket bibelen forskjellig.

FBI forsøkte å få kontakt med de andre medlemmene på telefonen, spille av lydbånd fra forhandlerne og frigitte medlemmer i tillegg til å sende inn videoer og bilder av de frigitte barna (Dennis 1993:41). Selv om noen flere forlot huset var strategien feilslått. Antallet mennesker som forlot huset ble mindre og mindre fram til den siste personen kom ut 23 mars. I følge Dennis finnes det bevis for at Koresh foretok en renselse av medlemmene. Med det mener han at de personene som kom ut ble beordret ut av Koresh. Det gjør at de ikke kan klassifiseres som avhoppere. I tillegg fortsatte de å vise en stor lojalitet til Koresh (Dennis 1993:41). Newport bekrefter Dennis' tolkning, men kommer med en annen konklusjon. Han skriver at 21 av de 35 som forlot huset var barn under 12 år, 7 var over 59 år. De fleste andre var mødre som Newport går ut i fra kom ut på grunn av morsinstinkt (Newport 2006:269). Newport argumenterer i tillegg for at Koresh sendte ut de «svakeste» medlemmene for å gjøre Branch Davidians mer slagkraftige i forbindelse med en voldelig konfrontasjon (Newport 2006:272). Et stort problem med disse tolkningene er at verken Dennis eller Newport kan dokumenterer sine tolkninger. De kommer ikke med noen form for dokumentasjon som underbygger sine påstander. Dette er trolig en av hovedgrunnene til at denne tolkningen ikke aksepteres av andre forskerne. Jeg har heller ikke klart å finne referanser til dette hos andre forskere. Det blir riktignok hevdet at de som kom ut ikke var de sterkeste, men dette blir begrunnet med dårlig helse og at de ikke ville tåle en lang beleiring. Et like gyldig argument vil med andre ord være at Koresh var bekymret for de svake medlemmenes helse.

Hvorvidt eksperter på religion kunne ha oppklart hvorfor disse personene kom ut er usikkert. At Koresh' bibelsyn var relevant for alle hans avgjørelser er derimot sikkert. FBI's argumenter for å ikke benytte seg av eksperter på religion er derfor meget tvilsomme. FBI ble til og med oppsøkt av flere eksperter som ønsket å bidra med sin kompetanse. Arnold og Tabor tilbød for eksempel sin ekspertise til FBI 7. mars (Tabor 1995:273). Denne ekspertisen kunne ha bidratt til at FBI utviklet en forståelse for gruppen de forhandlet med. Arnold ble i tillegg etterspurt av Schneider 16. mars. FBI godkjente at Arnold kunne sende inn lydopptak, men nektet ham å prate direkte med Koresh (Tabor 1995:274).

Muligheten for at en diskusjon mellom Arnold og Koresh ville vært vellykket er der, men sannsynligheten må betraktes som usikker. Uavhengig av hvorvidt en diskusjon ville vært produktiv er det viktig å forstå handlingsregler FBI måtte forholde seg til. Tabor overser dette punktet. Hvis det i ettertid hadde blitt kjent at utenforstående hadde bidratt til å forverre

situasjonen ville det ha skapt store problemer for de ansvarshavende. I følge kongressrapporten er det tydelig i reglementet at utenforstående ikke skal gis tillatelse til å forhandle. Reglementet er basert på en generell sikkerhetsanalyse hvor utenforstående kan bidra til å forverre situasjonen ettersom de ikke har kunnskap om forhandlingsteknikk. I denne spesifikke situasjonen var det en frykt for at Arnold og Tabor kunne provosere Koresh' med en teologisk diskusjon (United States Congress 1996:61). På tross av dette påpeker kongressrapporten store mangler i forhandlingsstrategien. Rapportens hovedpoeng er at FBI hevdet de benyttet seg av de beste forhandlerne de hadde og dermed ikke trengte hjelp fra utenforstående. Det tydeligste eksempelet på dette er at FBI forkastet alle uttalelser om at Koresh kunne forhandles med. Arnold uttalte blant annet følgende ved en senere anledning:

“[The negotiators] were not able to perceive the meaning of the religious language the Davidians were using. They were not able to understand the actions the Davidians took. Had they had knowledge of the religious faith of the Davidians this story could have ended in a much better and happier way” (United States Congress 1996:62).

Det var fortrinnsvis ekspertene på religion som ønsket å få i gang en teologisk diskusjon med Koresh. FBI's forakt for denne strategien mangler en god forklaring. Som nevnt over er det sannsynlig at FBI var preget av antikultorganisasjonenes kultstereotyper. Ross' rolle er tvetydig fra før av verken rapportene eller forskningen er enige om i hvilken grad Ross ble benyttet. Tabor hevder at det er større problem at FBI benyttet seg av Miron. Tabor hevder at Miron's analyse av Koresh' brev bærer preg av hans motstand mot «kulter». Hvis Miron hadde hatt teologisk kompetanse ville han ha forstått at Koresh' brev var skrevet i koder (Tabor 1995:276). Hvorfor valgte ikke FBI isteden å fokusere på eksperter som kunne tolke Branch Davidians teologi fra et akademisk ståsted?

Ammerman hevder at hun ikke har møtt en eneste sosiolog eller religionsviter som har hevdet noe annet enn at FBI's planlagte strategi ville ende i katastrofe (Ammerman 1995:283). Det viktige spørsmålet i den sammenhengen er hvordan FBI ikke var klar over dette? For Ammerman er den eneste forklaringen at eksperter ikke ble benyttet i tilstrekkelig grad. Hun hevder at Koresh, for FBI's del, kun var en sosiopat og hans medlemmer var gisler. Religion var med andre ord kun en beleilig unnskyldning for Koresh' ønske om kontroll og for å monopolisere sin egen makt (Ammerman 1995:284) FBI så derfor ingen grunn til å prøve å forstå Koresh teologi, spesielt da de anså den som uoverkommelig for vanlige folk. Forhandlerne uttrykte anger i forbindelse med dette ettersom de ikke hadde mulighet til å

forstå situasjonen. FBI's taktiske ledere viste på sin side ingen reell anger og anså utfallet som uunngåelig (Ammerman 1995:284).

FBI hadde i motsetning til ATF et mangfoldig system bestående av både interne og eksterne eksperter (Ammerman 1995:287). På tross av mangfoldet FBI hadde til disposisjon konsulterte de ingen som kunne ansees som ekspert på Branch Davidians eller andre apokalyptiske religiøse bevegelser. De ekspertene som ble brukt mest under beleiringen var tre psykiatere, Murray Myron, Joseph Krofcheck og Park Dietz. Ammerman har i tillegg vært i kontakt med personer i «National Center for the Analysis of Violent Crime» (NCAVC) som ble brukt i forbindelse med beleiringen. Ammerman har ikke klart å finne noen som innrømmer å ha anbefalt den psykologiske krigføringen som FBI bedrev og heller ingen som er villig til å innrømme at de hadde godkjent handlingene (Ammerman 1995:286).

I følge de offisielle listene med hvilke utenforstående eksperter som ble konsultert er det kun en religionsviter, Glenn Hilburn. Hilburn ga forhandlerne grunnleggende informasjon om hvordan hellige tekster burde tolkes og leverte noen kommentarer til de Johannes Åpenbaring. Problemet var at Hilburn var kirkehistoriker og hadde liten kunnskap om Branch Davidians som organisasjon. Han tilbød derfor myndighetene å sette dem i kontakt med eksperter på Branch Davidians og deres teologi, men det var, i følge Ammerman, ikke ønsket av FBI (Ammerman 1995:287-288). Ammerman anser FBI's liste over utenforstående konsulenter som svært mangelfull. De psykiaterne som FBI involverte hadde mye erfaring med å forstå kriminelles tankegang og hvordan myndighetene burde løse konflikter med kriminelle. Problemet var at situasjonen med Branch Davidians ikke går inn under den samme kategorien. Det finnes ingen bevis for at psykiaterne hadde kompetanse for å forstå religiøse ekstremister (Ammerman 1995:288). De ekspertene som hadde kunnskap om religion manglet den nødvendige kunnskapen for å forstå Branch Davidians' teologi. De fleste av dem viste seg å være religiøse ledere som hadde utviklet sitt eget teologiske syn og derfor manglet kompetanse til å utarbeide en analyse av Branch Davidians (Ammerman 1995:288).

I tillegg til de ekspertene som ble konsultert av FBI var det flere uavhengige personer som tilbød sin kompetanse i forbindelse med beleiringen. De fleste av disse personene ble ikke fulgt opp og gikk under det Ammerman betegnet som «crackpots» (Ammerman 1995:288). Det var et stort problem i følge Ammerman. Det var mest sannsynligvis flere av personene som var veldig relevante og hadde nyttig innsikt i hvordan man burde behandle Branch Davidians. FBI forklaring med at de ikke hadde mulighet for å evaluere ekspertisen til disse personene blir, for Ammerman, for dårlig (Ammerman 1995:189).

Det at FBI valgte i praksis forkastet store mengder informasjon som kunne ha hjulpet situasjonen kan i følge Ammerman ikke forsvares, men forklares med at FBI ikke hadde noen til å evaluere hvilken informasjon som vart nyttig (Ammerman 1995:288). I flere av tilfellene tok FBI i mot informasjon og lagret den et ubestemt sted før fram til den ble glemt. Det viser at FBI ikke anså informasjonen som relevant for framgangen. Ammerman påpeker blant annet at til og med Philip Arnolds kringkastede diskusjon om bibelsk profeti, som ble sendt inn til Branch Davidians, ikke ble hørt på av FBI og de visste derfor ikke hva Arnold pratet om (Ammerman 1995:288-289).

Ammerman hevder at dette viser en mangel på respekt for ekspertenes kunnskap. Det blir videre begrunnet med at forhandlerne uttalte den 15. mars at de skulle begynne å være: «more firm with the group – no more Bible babble» (Ammerman 1995:289). En måte å tolke dette utsagnet på, er at en teologisk diskusjon ikke ville føre noen vei. Forhandlerne ville derfor ha gitt opp teologi som forhandlingsmiddel. Spørsmålet blir da hva satt de igjen med?

Adferdsekspertenes råd førte ikke fram til noen tydelig løsning. I følge Ammerman førte det til at Ross fikk en mer framtrædende rolle. Han var den av kultekspertene som hadde best kontakter i FBI og ATF. Det gjorde at hans syn ble verdsatt på en annen måte enn de andre ekspertene. Ross fikk tilgang til det meste av informasjonen FBI og ATF hadde samlet inn. Bruken av Ross mangler god faglig begrunnelse.

FBI valgte å ta Ross' råd fordi han kunne vise til vellykkede resultater. Forskjellen var at Ross deprogrammering var foretatt på enkeltindivider og ikke på grupper. Hans agenda blir også forbigått. FBIs intervju rapport inkluderer blant annet et notat hvor det står at Ross har et personlig hat mot alle religiøse kulturer og at han ønsker å bistå myndigheter i å ødelegge kulturer (Ammerman 1995:289). Sannsynligheten for at Ross ønsket å ydmyke Branch Davidians framfor å bidra til «et best mulig resultat» er dermed til stede. I slutten av mars anbefalte Ross FBI om å ydmyke Koresh for å skape splid mellom Koresh og hans medlemmer. Ross forslag ble ikke fulgt 100 prosent, men FBI valgte å bruke den overordnede planen om å skape splid mellom Koresh og dem inne i huset ved å vise at Koresh ikke var perfekt (Ammerman 1995:289). I følge Ammerman ville enhver student som hadde studert gruppepsykologi visst at denne strategien ikke ville fungere. Da FBI valgte å fokusere på Ross deprogrammeringstrategi framfor råd fra «ordentlige» eksperter viste de en grov uaktsomhet (Ammerman 1995:289). FBI-rapporten tar heller ikke for seg de justisproblemene som ville følge av Ross' taktikk.

Selv om FBI hadde stor tilgang på råd fra eksterne eksperter valgte de istedenfor å fokusere på sine interne adferdseksperter, spesielt NCAVC. Problemet var at de fleste av disse ikke hadde ekspertkompetanse på det religiøse feltet. Ingen hadde forsket og/eller publisert noen ting i forbindelse med religion. Flere av dem hadde lest seg opp på det, men for Ammerman er ikke dette nok. Det religiøse aspektet burde ha blitt tatt mer seriøst ettersom det kun var gjennom teologi at man kunne skape en dialog med Branch Davidians (Ammerman 1995:290).

Smerick og Dietz lagde i starten av mars en profil på Koresh. Med utgangspunkt i denne profilen skrev Smerick og SA Young et notat til SAC Jamar hvor det sto at Koresh i flere år hadde hjernevasket sine medlemmer og at Koresh profeti ble oppfylt den 28. februar. I tillegg skrev de at hver eneste gang myndighetene økte sitt taktiske press mot huset ville de underbygge Koresh' profeti og dermed gjøre det vanskeligere for seg selv (Ammerman 1995:290). I et senere notat skrev de at Koresh religiøse tro kun var et bedrag for å skaffe seg makt. Dette systemet vil bukke under hvis myndighetene viser makt, men det kan også ha den motsatte effekt å drive Koresh' medlemmer tettere til sin leder (Ammerman 1995:291).

Ammerman mener at forståelsen for Koresh' ideer var riktige da det var snakk om vurderingen av forventet adferd. Selv om eksterne eksperter ville ha en mer raffinert vurdering var FBI fastlåst i sine slutninger og manglet evne for å se nye sider (Ammerman 1995:291). Det er derfor vanskelig å forstå hvorfor disse rådene ikke ble tatt til følge. Problemet, mener Ammerman, er hvordan FBI blir trent opp og hvordan strukturen deres er bygd opp. Adferdsavdelingen var i mindretall og var av lavere rang enn de som tok beslutninger. «Hostage Rescue Team» (HRT) var på mange måter de ledende i beleiringen og det var de som hadde det siste ordet i beslutningsprosesser. I tillegg var de tettere på SAC i Waco og dermed var det lettere å bygge tillitt (Ammerman 1995:291).

I følge Ammerman ble SAC-ene valgt ut på bakgrunn av geografisk nærhet til Waco og ikke på bakgrunn av kompetanse. Hun betviler ikke at de var kompetente, men ettersom beleiringen i Waco var så forskjellig fra de fleste andre saker var man avhengig av en spesiell kompetanse for å håndtere den (Ammerman 1995:292). Mangelen på spesifikk kompetanse blir tydelig når man ser på samarbeidet mellom de ulike avdelingene i FBI. De fleste i den taktiske avdelingen ønsket at Koresh og Branch Davidians skulle betale for det de hadde gjort. Argumenter for tålmodighet for å unngå en hevnaksjon ble derfor ikke hørt. SAC-ene hadde ingen kunnskap om adferdsvitenskap eller religion. Deres kunnskap besto i å bekjempe kriminalitet. Det forsterker igjen inntrykket av hvilke feilslutninger som FBI tok i forbindelse

med beleiringen. FBI's manglende evne til å forstå hvordan religion påvirker handlingsmønstre viser en tydelig mangel på kunnskap. I tidligere tilfeller hadde FBI kun ansett religion som en unnskyldning for å begå kriminelle handlinger. I følge Ammerman var FBI villige til å se på Branch Davidians på en annen måte men de konkluderte i praksis med at Koresh var en sosiopat som holdt gisler (Ammerman 1995:292). Råd fra adferdsekspertene ble derfor ikke verdsatt. Det vises også tydelig i kulturen og treningen til FBI og politiet ettersom de ikke får opplæring i adferdsvitenskap. Når FBI da tilkaller eksterne eksperter er det vanskelig for dem å bli hørt i diskusjoner ettersom de sjelden blir hørt av sjefene som ikke forstår nytten av dem og derfor benytter seg av det handlingsmønsteret de pleier å bruke i forbindelse «vanlige» kriminelle handlinger (Ammerman 1995:293). Det viste seg å være meget problematisk i forbindelse med beleiringen av Mount Carmel. Marginale religiøse bevegelser kan i liten grad sammenlignes med «vanlige vinningskriminelle». Uavhengig av hva FBI trodde om Koresh, var Branch Davidians av den oppfatning at Koresh var messias. FBI's karakterisering av Branch Davidians som gissler istedenfor tilbedere økte stigmatiseringen av både Koresh og Branch Davidians. Da FBI's handlingsplaner ble lagt på dette grunnlaget viser det grov uaktsomhet.

5.4. Hva gikk galt?

Da FBI ankom Waco hadde de liten informasjon om David Koresh og Branch Davidians. FBI's eksperter fikk derfor ansvaret for å lage en psykologisk profil av Koresh som forhandlerne kunne legge til grunn da de la en forhandlingsplan. Denne tilnærmingen bør betegnes som riktig, men det betyr ikke at den var feilfri. FBI tok ikke kontakt med noen som kjente til Branch Davidians ukonvensjonelle tro, og de benyttet seg knapt nok av personer som hadde kjennskap til marginale religiøse bevegelser på et generelt grunnlag.

FBI tok kun kontakt med eksperter de hadde benyttet seg av tidligere. Det medførte flere problemer. FBI hadde ikke vært involvert i noe som kan klassifiseres som en lignende situasjon tidligere. Da verken FBI eller deres eksperter hadde erfaring med lignende hendelser burde FBI etterspurt mer og bedre kompetanse. Selv om FBI ikke visste hvem de skulle kontakte ble det problemet i stor grad løst av ekspertene selv. Flere eksperter tok kontakt med FBI for å tilby sin ekspertise, i tillegg til å anbefale andre eksperter som kunne være behjelpelige. Arnold og Tabor var de to viktigste. Måten de ble utnyttet på er lett å kritisere, men også forståelig ut i fra FBI's retningslinjer²⁴. Da FBI nektet Arnold å ha en diskusjon med

---

²⁴ Retningslinjene gikk ut på at ingen utenforstående hadde tillatelse til å forhandle

Koresh fulgte de sine egne retningslinjer. FBI kan derimot ikke forsvare at de forkastet de fleste av Arnolds og Tabors råd, spesielt rådet om å imøtekomme Koresh på hans egne premisser, hvilket var teologi.

En mulig forklaring på FBI's forhold til religion er måten beleiringen utartet seg på. Evalueringen av beleiringen i etterkant viser at strategien FBI benyttet seg av gikk fra å prøve å finne en fredelig løsning ved hjelp av forhandlinger til i økende grad å basere seg på taktisk press med en konfrontasjon som eneste utvei (Williams 1995:308). Da FBI allerede hadde slått seg til ro med hva som kom til å skje mistet de troen på at de kunne forandre det.

FBI's stigmatisering av Koresh som en sosiopat istedenfor en religiøs leder førte til at FBI kun anså Branch Davidians som offer for Koresh (Kelly 1995:364). Dette kommer tydelig til uttrykk gjennom FBI's gisselhåndteringstrategi. Strategien FBI benyttet seg av i Waco var blitt utviklet fra slutten av 1980-tallet. Den gikk ut på tålmodighet kombinert med et stadig økende press og isolasjon beskrevet som «*tightening the noose*» (Kelly 1995:364). Målet med strategien var å beskytte de uskyldige gislene og frata gisseltageren kontroll over dem. Hvis gislene er av den oppfatning at gisseltageren har kontroll over situasjonen er det viktig for FBI å avkrefte det ved å vise at det er FBI som har kontrollen. Det vil, forhåpentligvis, føre til at gisseltageren gjorde feil som FBI kunne utnytte.

Denne strategien hadde flere feil i forhold til beleiringen av Mount Carmel. Den fokuserte utelukkende på Koresh. Det betød at Branch Davidians i praksis ble sett på som ufrivillige brikker. Gisselhåndteringsmodellen forkastet religion som en faktor i maktspillet. I praksis gjorde FBI narr av livsgrunnlaget til Branch Davidians ved å omtale Koresh teologi som «*Bible, Babble*» (Kelly 1995:365). Samtidig bør det tas i betraktning at Koresh hadde profetert verdens undergang hvor Branch Davidians skulle være de stolte martyrene. ATF's «raid» og FBI's håndtering av beleiringen forsterket Koresh' dommedagsprofeti.

Ikke noe av det FBI foretok seg bidro til å minske Branch Davidians' tro på Koresh. Da solen steg over Mount Carmel mandag 19. april 1993 begynte Branch Davidians dommedag og FBI hadde ikke klart å rikke ved Branch Davidians tro. For dem var det ikke et nederlag, men en transformering.

«No, we will not come out, laying down our arms in abject surrender to the Babylonians, to be paraded in chain before the unbelieving public, suffering their mockery and scorn – not just for a day, but for months and years. We are not going to play the role they want us to play – of cowed thugs or failed rebels. We are not awed by their iron chariots and brazen

trumpets prating of their petty authority by night and day. When they believe they have at last conquered us, we will not come out to them with our hands up, begging for mercy. Like the defenders of Masada, rather than capitulate to the powers of darkness we will go out all together with our loved ones, go out through the Other Door into the radiance of the Realms of Glory, where we will be welcomed with praise and honor and understanding, and will be exalted in the sight of the Most High and seated on the thrones that have been prepared for us.» (Kelly 1995:365-366).

FBI's forventning om at Branch Davidians skulle komme stormende ut av Mount Carmel på grunn av gassen viste seg å ikke stemme.

6. Branch Davidians som grunnlag for samfunnsdebatten

Det voldelige utfallet av myndighetenes konflikt med Branch Davidians startet en serie med diskusjoner i det amerikanske samfunnet om hvor det var på vei. Hjernevask, barnemishandling, statlig brutalitet, ytringsfrihet og religionsfrihet var bare toppen av isfjellet. Et av problemene med den etterfølgende debatten var at argumentene ofte motsa hverandre. Det amerikanske samfunnet er i stor grad bygget på privatisering. Når myndighetene involverer seg i det som de fleste betegner som et privat anliggende går det på akkord med retten til privatliv. Samtidig forventer folket at myndighetene skal gripe inn når personer og grupper kan bli sett på som en fare for samfunnet.

USA er et offisielt sekulært, men dypt religiøst, samfunn hvor frykten for religionsforfølgelse har stått sterkt. Dette har ført til at religiøse bevegelser har mange særrettigheter. I Waco brøt myndighetene inn i religionsfriheten. Selv om Branch Davidians ble betegnet som en «kult» innebar det fortsatt at de burde ha blitt beskyttet av religionsfriheten. Williams (1995:300-301) stiller derfor spørsmål til om myndighetenes intervensjon var nødvendig for å opprettholde ro og orden og å beskytte de svakeste, eller om de bedrev religionsforfølgelse.

Hendelsesforløpet i Waco viste hvilke gnisninger som lå mellom myndighetene og marginale religiøse bevegelser. Det første tillegget til den amerikanske grunnloven sier: «*Congress shall make no law respecting an establishment of religion or prohibiting the free exercise thereof.*» (Williams 1995:309). Det er normalt blitt tolket til å bety to ting. «*Establishment*» forbyr statlig støtte, og «*free exercise*» forbyr andre å blande seg inn i religiøs praksis. Hvorvidt myndighetens intervensjon med Branch Davidians brøt med retten til fri religionsutøvelse er et omstridt spørsmål.

Store våpenforekomster er alltid av interesse for myndighetene. Hvis Branch Davidians' våpen var ulovlige ville de ikke ha rett til å kreve beskyttelse fra statlig inngripen på religiøst grunnlag. I tillegg kunne det argumenteres for at en såpass stor mengde våpen som Branch Davidians besatt var en trussel for offentlig trygghet. Sannsynlighetsovervekten indikerer at Branch Davidians våpen var anskaffet på lovlig måte. Problemet var at de var anskaffet i deler. Hver for seg var delene lovlig, men når de ble satt sammen og brukt for å modifisere våpen ble resultatet ulovlig. Det kan uansett ikke benektes at Branch Davidians hadde store våpenmengder. Hvorvidt de ble ansett som en trussel av lokalsamfunnet er derimot usikkert (Williams 1995:314). Store våpenmengder er ikke i seg selv en trussel for lokalsamfunnet og det fantes ingen bevis for at Branch Davidians var en direkte trussel på bakgrunn av våpnene

sine (Williams 1995:315). Våpenregulering burde i følge Williams derfor ikke ha blitt brukt som grunnlag for etterforskningen på generelt grunnlag. Det som gjorde våpenreguleringsargumentet gyldig var basert på frykten for «kulter». Williams hevder derfor at Branch Davidians i praksis ble etterforsket på bakgrunn av en irrasjonell frykt (Williams 1995:316).

Frykten for «kulter» blir derfor et viktig tema i evalueringen av konflikten med Branch Davidians. På oppfordring fra myndighetene kom Ammerman med fire hovedpunkt som burde endres i de ulike offentlige instansene som arbeidet med beleiringen (Ammerman 1995:293).

1. Grunnleggende trening.
2. Spesialisert trening.
3. Trening og ekspertise fra andre føderale byråer.
4. Et større nettverk av eksperter som kan brukes til konsultasjon.

Den grunnleggende treningen skulle være for alle agenter og burde inneholde adferdsvitenskap. Det burde i tillegg gis opplæring i hvordan man forholder seg politiske og religiøse grupper. Det burde bli lagt vekt på slike gruppers rett til å eksistere og kjennetegn på dem. Dette vil gi en bedre forståelse for slike grupper i tillegg til at det vil bli lettere for dem å forstå rådene de mottar fra eksperter på de spesifikke temaene (Ammerman 1995:293).

Den spesialiserte treningen burde bestå i å trene eksperter på ulike fagområder. Ammerman erkjenner at slike tilfeller som Waco er sjeldne og at det derfor ikke er nødvendig å trene opp alle i hvordan man forholder seg til slike grupper. Man bør derimot ha spesifikke personer som tilkalles til fagledere til spesifikke situasjoner. Disse lederne vil ha en større kompetanse på det feltet som er nødvendig og de vil da ha en større evne til å forstå nytten av eksterne eksperters råd (Ammerman 1995:293).

Trening og ekspertise fra andre føderale byråer skal føre til en utvikling i adferdsvitenskapen. Denne skal utvikles i alle de føderale byråene slik at de lettere kan samarbeide med hverandre. Ammerman legger spesielt vekt på at ATF ikke hadde adferdseksperter i det hele tatt. Det var derfor ingen som prøvde å finne ut hvordan Branch Davidians ville reagere på at ATF kom til huset (Ammerman 1995:293).

Et større nettverk av eksperter som kan brukes til konsultasjon baserer seg på at man trenger ekspertkompetanse på flere felt. Ikke all ekspertkompetanse er relevant til alle saker og det er

derfor viktig å bygge opp et nettverk av eksterne eksperter som kan tilkalles når det er nødvendig. (Ammerman 1995:293-294).

Den nye formen for samarbeid kan i følge Ammerman ta flere former. Det ulike treningsprogrammet for de føderale byråene kan øke muligheten for samarbeid mellom akademia og myndighetene. Dette samarbeidet vil styrke begge parter i forbindelse med praktiske løsninger på problemer. Det vil samtidig gjøre det lettere for myndighetene å be eksperter om hjelp til å løse konflikter. Mer konkret mener Ammerman at myndighetene burde utvide sin liste over tilgjengelige eksperter som de kan tilkalle. De trenger ikke å være ansatt, men villige til å stille seg til disposisjon. (Ammerman 1995:294).

6.1. Har myndighetene lært?

Bildet av et flammende Mount Carmel ble brukt mot ukonvensjonelle religiøse bevegelser utover 1990-tallet for å provosere fram hat og frykt for hva som kan skje hvis de fikk utvikle seg fritt. Branch Davidians ble samtidig stående som et eksempel på at «kulter» ikke kun var farlig for sine enge medlemmer (Tabor og Gallagher 1995:176). Samtidig fikk antistatlige krefter mer grunnlag for sine handlinger.

1990-tallet så en vekst i høyreekstremistiske handlinger. Wright nevner blant annet at det i de tre første årene etter Waco var en vekst i antallet militante og høyreekstreme grupper fra mindre enn et dusin til 858 (Wright 2011:125). Hendelsene i Waco, og til en viss grad Ruby Ridge, er blitt betegnet som en av hovedårsakene til dette²⁵. Oklahoma City-bombingen ble beskrevet av gjerningsmannen som en direkte konsekvens av myndighetenes handlinger i Waco, og for å markere to årssdagen for FBI's angrep (Wright 2011:125).

I følge Wright skapte utviklingen av høyreekstremisme problemer for Branch Davidians i etterkant av beleiringen, og rettssaken mellom myndighetene og Branch Davidians bar preg av dette. Wright hevder at en frikjennelse av Branch Davidians ville få for store konsekvenser til det var verdt risikoen. En frikjennelse av Branch Davidians ville automatisk ha ført til en innrømmelse av at myndighetene hadde handlet med grov uaktsomhet. Det ville i praksis gi en seier til høyreekstreme og antistatlige grupperinger (Wright 2011:126).

Det er usikkert om Branch Davidians hadde vært en trussel hvis ikke myndighetene hadde involvert seg. Kelly er tydelig på at religiøse bevegelser som ikke viser tegn til å være farlige bør få leve i fred (Kelly 1995:368). Med det mener han ikke at religiøse bevegelser skal være

---

²⁵ Det bør poengteres at Branch Davidians ikke befant seg på ytre høyre politisk.

fritatt fra loven. Han henviser istedenfor til at de færreste lover blir fulgt slavisk.

Politimyndighetene vil alltid prioritere noen lovbrudd foran andre, fortrinnsvis de verste forbrytelsene først.

De færreste religiøse bevegelser vil være et «attraktivt» mål for politimyndighetene. Branch Davidians og andre marginale religiøse bevegelser ønsker ofte isolasjon fra samfunnet (Kelly 1995:369). Det er dermed ikke nødvendig for myndighetene å drive konstant overvåking av marginale religiøse bevegelser på en annen måte enn de overvåker resten av samfunnet. Tabor og Gallagher hevder at antikultorgansisasjonene konstant overvåker «kulter» med et mål om å finne punkter «kulturn» kan ødelegges på (Tabor og Gallagher 1995:177).

Antikultaktivistene anser seg selv som rettferdighetens voktere for å opprettholde USAs hjerte og sjel. I de fleste sammenhenger anser «kultene» seg som det samme (Tabor og Gallagher 1995:180). I forbindelse med Waco-affæren er det antikultaktivistene som vinner fram og setter nye problemer på dagsorden: Branch Davidians kamp mot myndighetene førte til at antikultbevegelser fikk mer plass i mediene og frykten for «kulter» blomstret opp igjen.

Tabor og Gallagher peker på fire spesifikke temaer hvor beleiringen av Mount Carmel påvirket det amerikanske samfunnet; våpenlover, religionsfrihet, seksualitet og barns oppvekstmiljø (Tabor og Gallagher 1995:173). I denne oppgavens kontekst er det begrensingen av religionsfriheten som er den viktigste. Antikultbevegelser brukte Branch Davidians for alt det var verdt for å bekjempe «kulter». Under en høring ved «Illinois Senate Education Committee» syvende desember 1993 ble det diskutert hvilken påvirkning farlige «kulter» hadde på studenter²⁶. Resultatet kan leses under.

«college students who become involved with cults undergo personality changes, suffers academically, are alienated from their families, and are robbed of the very things universities were designed to encourage; freedom of thought, intellectual growth, and personal development.» (Tabor og Gallagher 1995:174).

Ut i fra denne konklusjonen anser Tabor og Gallagher det som meget ironisk at det nettopp var friheten til å tenke, intellektuell og personlig vekst som gjorde det mulig for studentene å utforske denne typen bevegelser (Tabor og Gallagher 1995:174). Ved å legge begrensinger på studentene vil det da ødelegge en av grunnpillarene til høyere utdanning. Det at slike tanker i det hele tatt kommer fram i det offentlige rom er et tydelig bevis på antikultbevegelsers

---

²⁶ Det ble i tillegg dannet en komite som skulle ta for seg problematikken.

styrkede posisjon i samfunnet, hvilket igjen skaper problemer. Et av de store problemene er, igjen, definisjonen av begrepet «kult». Tidligere tok jeg for meg problemstillingen vedrørende kultdefinisjonen. Antikultbevegelsenes definisjon er den som har fått fotfeste hos allmenheten. Selv om allmenheten «vet» hva en «kult» er, betyr ikke det at de vet hvilke bevegelser som er «kulter». Det vil si at allmenheten ikke bare er avhengige av å bli forklart hva en «kult» er, men også hvilke bevegelser som er «kulter»²⁷.

Da komiteen var ferdig med sin undersøkelse i februar 1994 hadde den kommet fram til at staten ikke kunne legge begrensninger på religionsutøvelse ettersom skillet mellom stat og religion var en av grunnpilarene i den amerikanske grunnloven (Tabor og Gallagher 1995:175). Ved første øyekast virker det som en seier for ukonvensjonelle religiøse bevegelser, men komiteen hevdet likevel at det var nødvendig med en «antikultkampanje» på universitetene. Komiteen skapte et bilde av «kulter» som en potensiell fare for studenter og deres familie. Kampanjen ble derfor fremmet som en måte å forsvare studenter og deres familie. Det å legge begrensninger på religiøse bevegelser på bakgrunn av frykt for gjentagelse av historiske hendelser er velkjent. Problemet i denne sammenhengen er at argumentene mot «kulter» ikke er enestående. Eksempelvis har den katolske kirke vært preget av mange graverende hendelser uten at de utsettes for den samme motstanden. En vesentlig forskjell var at den katolske kirke hadde et godt rykte som ble satt på prøve, mens en «kult» kun var noe negativt som ble bekreftet ytterligere.

Har så myndighetene tatt inn over seg lærdommen fra de erfaringene de fikk etter beleiringen av Mount Carmel? Forhandlingslinja sto sterkt, og er blitt sterkere i etterkant av Waco. Som det vises over er sterke støttespillere alltid en fordel. Marginale grupper som i stor grad søker isolasjon er lette mål for kritikk. De utsettes for press og hat fra organisasjoner som vil dem til livs, og de er nyttig for mektige grupper til å avlede oppmerksomhet. Mektige grupper med sterke støttespillere har ofte svin på skogen og har et konstant behov for å mistenkeliggjøre andre slik at samfunnets fokus rettes mot andre enn dem selv. Myndighetenes oppgave blir dermed å kunne heve seg over særinteresser og bli nøytrale håndhevere av lovene. Et ideelt samfunn i så henseende vil være en utopi, men et hvert skritt i riktig retning er av det gode.

Fra slutten av 1990-tallet har de amerikanske myndighetene hatt et tettere samarbeid med «American Academy of Religion» (AAR). I et møte femte juni 1998 mellom lederne for AAR, Gallagher og Wessinger, og Roger Nisley som var direktør for «Crisis Incident

---

²⁷ I tillegg til å bli forklart når en bevegelse ikke lenger er en «kult»

Response Group, fikk AAR beskjed om at myndighetene ville benytte seg av religionsvitere som «wordview translators» (Wessinger 1999:41). I følge Wessinger var det en mulighet for at det var Ammermans forbedringsforslag til trening av føderale politimyndigheter som gjorde at myndighetene så nødvendigheten av dette samarbeidet (Wessinger 1999:42).

6.2. Etterspill: Montana Freeman – Det vellykkede Waco

Et av de sterkeste eksemplene på hvilken påvirkning Waco hadde, er myndighetenes beleiring av Freeman-bevegelsen i Montana fra 25. mars til 13. juni 1996. Denne beleiringen hadde flere likhetstrekk med beleiringen av Mount Carmel, men myndighetene hadde tydelig skiftet taktikk.

Freeman var en revolusjonær gruppe som hadde ligget i konflikt med politimyndighetene i fire år. De hevdet at myndighetene var undertrykkende og sataniske. Freeman ønsket å bryte ut av USA og danne sin egen stat basert på de bibelske lovene (Wessinger 2000:158).

FBI's beleiring av Freeman inkluderte flere av de samme problemene som beleiringen av Branch Davidians. I konteksten av denne oppgaven så er det kommunikasjonen mellom Freeman, og politimyndighetene, og religionsvitere som er mest interessant. Det bør i tillegg bemerkes at Phillip Arnold stilte sin ekspertise til FBI's disposisjon en gang til. I tillegg ble statsviteren Michael Barkun, og religionsviterne Jean Rosenfield og Cathrine Wessinger benyttet som eksperter (Wessinger 1999:37).

I motsetning til Branch Davidians var ikke Freeman interessert i å forhandle med FBI. Grunnen til det var at de ikke anerkjente myndighetene, eller FBI, som en legitim autoritet (Wessinger 1999:38). FBI forhørte seg med ekspertene om hvorvidt FBI burde legge mer press på bevegelsen. Wessinger svarte meget tydelig at FBI ikke burde gjøre noen ting som bevegelsen kunne oppfatte som en forfølgelse. På bakgrunn av bevegelsens dualistiske verdensbilde²⁸ var det viktig å ikke gi Freeman en unnskyldning til å bli voldelig (Wessinger 1999:39).

På samme måte som i Waco stilte FBI spørsmål til om Freeman faktisk var religiøs. Forhandlingskoordinatoren ga ekspertene en kort beskrivelse av alle medlemmene og karakteriserte dem som lite religiøse. Omtrent på samme måte som i Waco var ekspertene meget uenige. Rosenfeld og Wessinger konkluderte med at forhandlingskoordinatoren ønsket at ekspertene konkludere med at Freeman ikke var religiøse. Konklusjonen fra ekspertene ble

---

²⁸ Så verden som en kamp mellom det gode og det onde uten noen ting i mellom

uansett at Freeman var veldig religiøse (Wessinger 1999:39). Det er ved dette punktet ekspertenes rolle begynner å ta en annen kurs enn det den gjorde i Waco. Da ekspertene slet med å få gjennomslag for sine råd tok de direkte kontakt med FBI's akademi og Justisminister Reno.

Etter en stillstand i forhandlingene i midten av mai brakte FBI Arnold til Montana for å hjelpe. Fra 28-31 mai brukte Arnold all sin tid på å forklare FBI hvor viktig religion var for Freeman. FBI var fortsatt opphengt i at religion bare var en unnskyldning for ulovlige aktiviteter (Wessinger 1999:39).

Etter en del forhandlinger frem og tilbake, som i hovedsak gikk ut på å sikre Freemans rettsikkerhet, endte beleiringen med at Freeman ble forsikret at de kunne møte myndighetene i en rettsak. Wessinger er tydelig på at FBI fulgte ekspertenes råd og at det var hovedgrunnen til at det endte fredelig (Wessinger 1999:40).

Den konkrete forskjellen i forhandlingsstrategien var at Freeman ikke bli satt under et press som satte deres ultimate mål i fare. FBI forholdt seg tålmodig og baserte tok utgangspunkt i at forhandlingene ville lykkes. FBI gikk ikke til angrep på en apokalyptisk bevegelse som var forberedt på krig. Når FBI la press på Freeman gjorde de det meget forsiktig. FBI tok hensyn til Freemans tro og verdensbilde som gjorde det mulig å forhandle fram en fredelig løsning. Phillip Arnold fikk mulighet til å prate direkte med Freeman og ble brukt som et bindeledd²⁹ (Wessinger 1999:40).

---

²⁹ Riktig nok på et tidspunkt hvor Freeman nektet å forhandle, men Arnold fikk likevel muligheten.

7. Referanseliste

- Ammerman, Nancy T. (1995). Waco, Federal Law Enforcement, and Scholars of Religion. In Stuart A. Wright (Ed.), *Armageddon in Waco: Critical Perspectives on the Branch Davidian Conflict* (pp. 282-296): University of Chicago Press.
- Bromley, David G. (2011). Deciphering the NRM-Violence Connection. In James R. Lewis (Ed.), *Violence and new religious movements* (pp. 15-,30). New York: Oxford University Press.
- Bromley, David G. & Silver, Edvard D. (1995). The Davidians Tradition. In Stuart A. Wright (Ed.), *Armageddon in Waco: Critical Perspectives on the Branch Davidian Conflict* (pp. 43-72): University of Chicago Press.
- Justice, U.S Department of. (1993). *Report to the Deputy Attorney General on the Events at Waco, Texas February 28 to April 19, 1993, Redacted version*. Washington DC: U.S. Government Printing Office.
- Lewis, James R. (1995). Self-Fulfilling Stereotypes, the Anticult Movement, and the Waco Confrontation. In Stuart A. Wright (Ed.), *Armageddon in Waco: Critical Perspectives on the Branch Davidian Conflict* (pp. 95-110): University of Chicago Press.
- Newport, Kenneth G.C. (2006). *The Branch Davidians of Waco: The History and Beliefs of an Apocalyptic Sect: The History and Beliefs of an Apocalyptic Sect*: OUP Oxford.
- Pitts, William L. Jr. (1995). Davidians and Branch Davidians: 1929-1987. In Stuart A. Wright (Ed.), *Armageddon in Waco: Critical Perspectives on the Branch Davidian Conflict* (pp. 20-42): University of Chicago Press.
- Reavis, Dick J. (1998). *The Ashes of Waco: An Investigation*: Syracuse University Press.
- Richardson, James T. (1995). Manufacturing Consent about Koresh. In Stuart A. Wright (Ed.), *Armageddon in Waco: Critical Perspectives on the Branch Davidian Conflict* (pp. 153-176): University of Chicago Press.
- Shupe, Anson & Hadden, Jeffrey K. (1995). Cops, News Copy, And Public Opinion. In Stuart A. Wright (Ed.), *Armageddon in Waco: Critical Perspectives on the Branch Davidian Conflict* (pp. 177-202): University of Chicago Press.
- Tabor, James D. (1995). Religious Discourse and Failed Negotiations. In Stuart A. Wright (Ed.), *Armageddon in Waco: Critical Perspectives on the Branch Davidian Conflict* (pp. 263-281): University of Chicago Press.
- Tabor, James D. & Gallagher, Eugene V. (1995). *Why Waco?: Cults and the Battle for Religious Freedom in America*: University of California Press.

- Treasury, U.S. Department of. (1993). *Report to Department of Treasury on the Bureau of Alcohol, Tobacco, and Firearms of Vernon Wayne Howell also known as David Koresh*. Washington DC: U.S. Government Printing Office.
- Walliss, John. (2004). *Apocalyptic Trajectories: Millenarianism and Violence in the Contemporary World*: P. Lang.
- Wessinger, Catherine. (1999). Religious Studies Scholars, FBI Agents, and the Montana Freeman Standoff. *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions*, 3(1), 36-44. doi:10.1525/nr.1999.3.1.36
- Wessinger, Catherine. (2009). Deaths in the Fire at the Branch Davidians' Mount Carmel: Who Bears Responsibility? *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions*, 13(2), 25-60. doi:10.1525/nr.2009.13.2.25
- Wessinger, Cathrine. (2000). *How the Millennium Comes Violently: From Jonestown to Heaven's Gate*: Seven Bridges Press.
- Wessinger, Cathrine. (2003). New Religious Movements and Conflicts with Law Enforcement. In D. Hankins Davis, B. (Ed.), *New Religious Movements and Religious Liberty in America* (pp. 89-106): Baylor University Press.
- Wright, Stuart A. (1995). Construction and Escalation of a Cult Threat. In Stuart A. Wright (Ed.), *Armageddon in Waco: Critical Perspectives on the Branch Davidian Conflict* (pp. 75-94): University of Chicago Press.
- Wright, Stuart A. (1997). Media Coverage of Unconventional Religion: Any "Good News" for Minority Faiths? *Review of Religious Research*, 39(2), 101-115. doi:10.2307/3512176
- Wright, Stuart A. (2003). A Decade After Waco: Reassessing Crisis Negotiations at Mount Carmel in Light of New Government Disclosures. *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions*, 7(2), 101-110. doi:10.1525/nr.2003.7.2.101
- Wright, Stuart A. (2005). Explaining militarization at Waco: The Construction and Convergence of the Warfare Narrative. In James R. & Petersen Lewis, Jesper A. (Ed.), *Controversial New Religions* (pp. 79-97): Oxford University Press.

8. Abstract

This master thesis addresses the US authorities' conflict with the Branch Davidians from the start of the investigation to the ending of the siege. The thesis is split into two main parts.

The first concerns the Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms (ATF) investigation of the Branch Davidians from May 1992 to the raid of the movement's property, Mount Carmel, February 28, 1993. This section takes a deep dive into the government's own reports and compares it with the academic research literature. The main focus is on what influenced the investigation, preferably stigmatization of marginal religious movements, the media, and the use of experts. There was an ongoing problem in ATF's investigation that they stigmatized Branch Davidians by referring to them as a "cult." The use of that word resulted in a negative attitude towards the movement that would not have existed if the ATF had referred them as a congregation. This point was reinforced by the media. With anticult activists and former members in the lead, they helped to mark Branch Davidians as something exclusively negative and dangerous. ATF was based largely on the same sources as the media. This meant that the investigation was not as objective as it should have been. The objectivity issue is particularly important given that ATF used the same experts as the media.

The second part addresses the FBI's Siege of Mount Carmel after taking over the responsibility from ATF from March 1 to April 19, 1993. In this section, I have taken note of how the FBI used the expertise of specialists to try and get a peaceful solution to the situation. One of the biggest problems of the FBI was that they characterized the siege as a hostage situation where Koresh holds the Branch Davidians as hostages. This meant that the FBI focused largely on invoking experts in behavioral science with knowledge of «common criminals». The FBI's experts can in part be distinguished between experts on behavioral science and experts on religion. The FBI relied mainly on the work of the behavioral experts. Even though their analysis focused on Koresh as a criminal and not a religious leader, they still came up with multiple suggestions for the FBI's negotiation department. However, much of these advise were ignored by the FBI. The experts on religion were opposed by both behavioral experts and the negotiating department. The negotiating department rejected the faith of Branch Davidians as «bible babble». Religion was the lifeblood of the Branch Davidians, and Koresh was their prophet. Because the FBI did not acknowledge this, they effectively rejected the opportunity for a successful negotiation.

In conclusion, I have looked at how the siege of Mount Carmel affected the community and the actions of the authorities after the siege. Special emphasis is placed on how the siege of

Mount Carmel changed the social debate and how the government changed the training of federal agents. The assignment is concluded with a brief account of the government's siege of Montana Freeman. This siege is known as the government's rehabilitation after Waco. I explain how the authorities had learned from Waco and thus relate to the Freeman in a completely different way, resulting in a peaceful ending.